

ŠT. 5

mladika

1970
maj

MLADIKA

IZHAJA VSAK MESEC
RAZEN JULIJA - AVGUSTA

1970 leto XIV. šteč. 5

VSEBINA:

M. J.: Svobodni junij 1970	81
Ivan Udovič: Mati v slovenski zgodovini	82
J. P.: Slovo od Petra	82
Zubek-Brecelj: Pomlad Adele Ostroluške	83
Vinko Beličič: Keatsova »Oda slavčku«	88
Vinko Beličič: Šolski izlet	
Alojz Rebula: Razgovor z dr. Karlom Vladimírjem Truhlarjem	90
Danilo Sedmak: Kriza prilaganja	93
Mojca Rant: Resnični pravi dom	94
Martin Jevnikar: Sodobna slovenska zamejska literatura	96
Vrtovi muz	97
Jože Peterlin: Ob smrti režiserja Bojana Stupice	98
Radio	98
Kulturni koledarček	99

Uredil
JOŽE PETERLIN

Revijo izdaja uredniški odbor: Stanko Janežič, Marij Maver, Albert Miklavc, Franc Mljač, Sergij Pahor, Boris Pangerc, Jože Peterlin, Zora Tavčar, Maks Šah, Drago Štoka, Emil Valentinčič in Marilka Korsič.

Odgovorni urednik:
MARIJ MAVER

Zunanja oprema
PAVEL MEDVESČEK

Uredništvo in uprava: Trst, via Donizetti 3, tel. 768189 - Pod uredništvo v Gorici: SKAD

Čekovni račun 11/7019

Registrirano na sodišču
v Trstu št. 193

Tiska tiskarna »Graphis«, Trst, ul. Sv. Franciška 20, tel. 29-477

TABOR NA REPENTABRU

Da ne bi bilo več osrednjih prireditvev na Tržaškem isti dan, smo premaknili dan vsakoletnega tabora na nedeljo, 28. junija, čeprav je bil v načrtu nedeljo prej.

Letoš bo glavna misel tabora 25-letnica osvoboditve in svobode. Zato prirejata tabor Slovenska prosveta in Slovensko ljudsko gibanje. Saj je to praznik slovenske besede in pesmi, ki je pred četrto stoletja zapela v vsej blagoglasnosti v slovenskih domovih in praznik graditve slovenske politične organizacije, ki raste v prve povojne sadove. To je praznik naše svobode, ko so dokončno prenehala koncentracijska taborišča in posebna sodišča, bil je konec temnih ječ za naše ljudi in zastrupljanja z umazaniam oljem.

V cerkvi na božjepotnem griču bomo zapeli hvalnico Bogu, pod jasnim nebom pa naj zaori naša pesem in naj zavriska naša beseda.

Letošnji tabor naj poteče v znamenju veselja in radosti, v znamenju poguma in naše trdne povezanosti in vseslovenske skupnosti.

V primeru slabega vremena bo tabor v Kulturnem domu v Trstu z istim programom.

Začetek ob 17. uri

S. P.

PREMALO »PUBLICITETE«

Zdi se mi, da dajejo Vaše organizacije premalo poudarka svoji delavnosti. Ta misel se mi pojavlja vedno znova. Živim blizu meje in me zanima vse, kar se dogaja v naši narodni skupnosti, ki živi zunaj matične domovine. Ne zanimam nikomur dela in dobre volje in narodne zavesti, kjer je. A ko prebiram Vaše revije in časopise, opazim v določenem tisku, da napravijo iz muhe slona. Gledam fotografije omizja in posamezni-

kov, prebiram dolge kolone tiska in vidim nazadnje, da gre za čisto navadno sejo nekaj ljudi, ki sprejmejo »silno pomembno resolucijo«.

Kakšno velikansko delo pa opravljajo katoličani in nekateri duhovniki! Saj boste imeli kmalu v vsaki župniji svoj prosvetni dom. In za te domove ni dala država pol milijarde lir! Imate tiste tihe župnijske prireditve za nedeljo. Zakaj o vsem tem več ne pišete, oziroma, zakaj sploh ne pišete. Nekateri Vam očitajo, da ne pišete o njih! Kakšna ironija! Saj še o svojem delu ne pišete, drugi pa niti približno toliko o Vas kot Vi o njih.

No, pa to ni važno. Važno je delo. In važno je tudi, da daste temu delu več poudarka. Zaradi nas, ki živimo v matični domovini, da bomo vedeli več o Vas, zaradi tega, ker drugi o Vašem delu molče ali pa ga ironizirajo in zaradi objektivnosti. Vsakemu svoje. Pa več poguma bo drugod, če bodo vedeli za to vašo lepo, nesebično in nepodpirano delo.

Lep pozdrav!

L. R. Ajdovščina

NAČRTI ZA POČITNICE

Že danes mislite, kako bo v počitnicah z Vašim otrokom. Končal bo šolo, sorodnikov nimate, ki bi ga vzeli, doma boste v stalnih skrbeh kje je, kaj dela in kam Vam bo ušel.

Mislím, da je pametno, da ga pošljete v kolonijo. Za najmlajše je poskrbljeno. Upam, da ste ga prijavili. Zanimajte se, ali je sprejet.

Skavti in skavtinje bodo šle na taborjenje. Ne bojte se, da se bodo prehladili, ko bodo spali pod šotori. Ne, ne, utrdili se bodo, da bodo bolj trdni in zdravi.

Višješolci pa bodo imeli letovanje v Kanalski dolini kot vsako leto. Naj se pravočasno prijavijo.

Dalje na 3. strani platnic

Posamezna številka Mladike stane 200 lir, po pošti 220 lir. Celoletna naročnina (10 številke) 2000 (2200) lir. Naročnina za ves letnik v Jugoslaviji 35 Ndin, v Ameriki stane 5,5 dol. Naročnina za ves letnik v Avstraliji 4 funte.

SVOBODNI JUNIJ 1970

Podoživljam tisto navdušenje, radost in vznícenost, ki nas je prve dni po vojni pognala na ulice. Ogledujem si fotografije tistih dni: ceste so polne smejočih se ljudi; na obrazih so sledovi trpljenja, a iz njih veje optimizem in veselje; množico preveva občutek bratstva. Moški imajo čudne baretke, široke mlahave hlače in tesne jopiče; ženske nosijo nekaka maxikrila in njihove glave so nakodrane skoraj v stilu mode tridesetih let. Obrazi vseh pa so upadli, lica bleda in preizkušena od trpljenja. Zastave.

Te slike mi zbuja čudne asociacije: spominjam se prve šruce komisa, ki mi ga je otroku podaril nemški vojak, in prvega belega hlebca, ki so mi ga podarili angleški vojaki; spominjam se prve polne pesti sladkorja, ki mi ga je iz vreče nasul partizan v tistih lepih dneh maja petinštiridesetega leta in spominjam se pojedini konjskega mesa, ko je pozabljena nemška mina ubila partizanskega konja.

Vse to je nekje daleč. Prešlo je, vse smo že davno pozabili, ker človek rad pozabi na prestane hude čase. Zakaj torej obujam te spomine? Ali bi ne bilo res bolje pozabiti? Da. A vendar je tudi prav, da se kdaj zamislimo nad tem, kar je prešlo, ker nič ni na svetu tako žalostnega, da bi se ne moglo ponoviti. To nas učijo dogodki v Vietnamu, v Biafri, na Bližnjem vzhodu in drugod...

Opazujem torej te stare slike in ugibam in si skušam predstavljati, kako bi vsa tista množica, ki je takrat doživljala konec vojne, danes volila. Oziroma sprašujem se, kako tista množica danes voli.

Letošnja petindvajsetletnica osvoboditve sovpada pri nas z občinskimi in pokrajinskimi volitvami.

Mlajši, ki smo zrasli po vojni ali smo vojno doživeli samo kot otroci, se morda komaj zavedamo pomena te sočasnosti. In vendar bi se morali jasno zavedati, da brez te pomembne petindvajsetletnice, brez zmage nad tiranijo in mračnjaštvom, proti kateremu se je dvignil svobodni duh, bi tudi današnje volitve ne bile take kot so: volitve v popolni svobodi in demokraciji, ko se lahko brez strahu odločamo za to ali ono stranko, za to ali ono politično izbiro.

Morda se vsi premalo zavedamo važnosti tega dejstva. Pozabljamo, koliko žrtev je bilo potrebnih za to, da danes svobodno izbiramo: da izbiramo med mračnjaštvom, iz katerega smo se rešili, in med svobodo, v kateri se lahko borimo za boljši socialni ustroj družbe, za pravičnejše odnose med ljudmi, skratka da se lahko pristo odločamo za humanost ali pa proti njej. Zdi se mi, da se danes tako malo tega zavedamo, da smo skoraj že spet pripravljeni slediti demagogom, ko bi se kje pojavili, ki bi nas vodili novemu mračnjaštvu naproti.

Vážnost in pomembnost letošnjih proslav ob petindvajsetletnici osvoboditve je tudi v tej sočasnosti: 7. junij bo pokazal, koliko živi še v nas tisti odporiški duh, ki nas je v najhujših časih gнал v smrt za ideale svobode in demokracije.

Končno pa so te volitve za nas tudi važne zato, ker z njimi lahko dokažemo svetu, da smo tu. Zdi se, da nekateri pozabljajo, zakaj je prav naša dežela dobila posebni statut. To se ni zgodilo slučajno, ampak zaradi naše prisotnosti tu. Zato bi pač človek pričakoval, da bomo volili tako, da svetu dokažemo to našo prisotnost. Preštevali nas bodo po glasovih, ki jih bodo prejele naše, slovenske liste. Zato pozdravljamo letošnji prvi samostojni nastop slovenske liste v občini Naborjet v Kanalski dolini. Če je bilo mogoče tam postaviti samostojno slovensko listo s slovenskim znakom in imenom, pomeni, da Slovenci tam živijo. Dogodek je zgodovinskega pomena, čeprav mu nekateri ne marajo dati posebnega poudarka. Ta nastop dokazuje, da bi ob skupni podpori vseh Slovencev v deželi bilo možno postaviti slovenske liste tudi drugod, predvsem v Beneški Sloveniji. Verujem, da bo tudi ta čas prišel.

Petindvajsetletnica osvoboditve! Koliko naših ljudi je tedaj začutilo veliki dan, ko je bilo konec internacij, posebnih sodišč, grobih zasliševanj, zastrupljanj z umazanim oljem, konec obsodb...

Hvaležni smo vsem, ki so trpeli in ki so se borili, da smo mi in preživeli dočkali dan, ko moremo spet svobodno na volitvah izreči svojo voljo in prepričanje. In to kot Slovenci. Kot svobodni ljudje.

MATI V SLOVENSKI ZGODOVINI

SLOVO OD PETRA

Vem, da bi lahko napisal spominske besede o Petru Spacapanu, ki je tako nenadoma umrl, marsikdo, ki ga je bolj poznal od mene. Morda nekdo, ki je bil mnogo njim, jaz pa sem ga gledal le od daleč in ga bežno srečaval vsega nasmejanega na skavtskih taborih, na folklornih nastopih, na predavanjih, pri zbiranju pomoči sestradanim po svetu...

Peter je bil meni, ki se že mnogo let srečujem z mladimi ljudmi in iščem v njih prijateljstva in vere, dokaz, da moremo tudi danes najti iskreno prijateljstvo in čisto mladost.

Vidim ga, kako ima rad svoje ljudi in slovensko skupnost in kako rad za vse to veliko dela in veliko svojih mladih naporov žrtvuje.

Vidim, kako to delo in tako življenje prinaša pravo in resnično veselje, sproščenost in nasmejanost, prijaznost in dobroto.

Brez mamil, h katerim se zateka toliko sodobne mladine, brez vsakodnevnih kontestacij in postopanj, brez iskanja vsakovrst-

(dalje na str. 100)

Ko premišljam in berem v teh majskih dneh o materi, ki ji je posvečen ta mesec, se mi zmeraj znova misel ustavlja ob neizmerni vlogi matere v naši zgodovini. Mnogi naši pisatelji so napisali nepozabne umetnine materi v spomin, pa se mi zdi, da še daleč nismo povedali vsega tistega, kar bi morali.

Mislím na slovenski dom, na tisti skromni dom, morda s slamo krit, morda daleč od prometnih poti, na dom, ki je pomenil družini vse: šolo, kraj sreče in razvedrila, življenskega zorenja, priprave na poklic in življenje. Da, oče je bil kot svečenik v tem domu: gospodar, z vsemi gmoznimi skrbmi, svečenik ob velikih praznikih, ko je blagoslavljal dom in rezal bel kruh. A mati je bila srce družine.

Mati je bila vedno ljubezen brez trde besede, razumevajoča in dobra. V njeni naravi je vsa tista čudovita plemenitost, ki jo je razdajala svojim najbližjim, pa tudi sosedom.

Mislím predvsem na materino vlogo v naši zgodovini. Bili smo narod, ki so mu tujci že v zgodnji mladosti rezali kruh. Le sto let je trajala naša prva narodna država. Potem pa smo bili bolj ali manj odvisni od tujih gospodarjev. A vsa dolga stoletja je živela naša beseda v prednikih. Stoletja je v slovenskih domovih živela slovenska molitev, slovenski pogovor, odmevala je slovenska pesem. Ko ni bilo še šol, je bila mati učiteljica svojih otrok. Ko so bile šole, pa niso bile slovenske, je bila mati doma slovenska učiteljica.

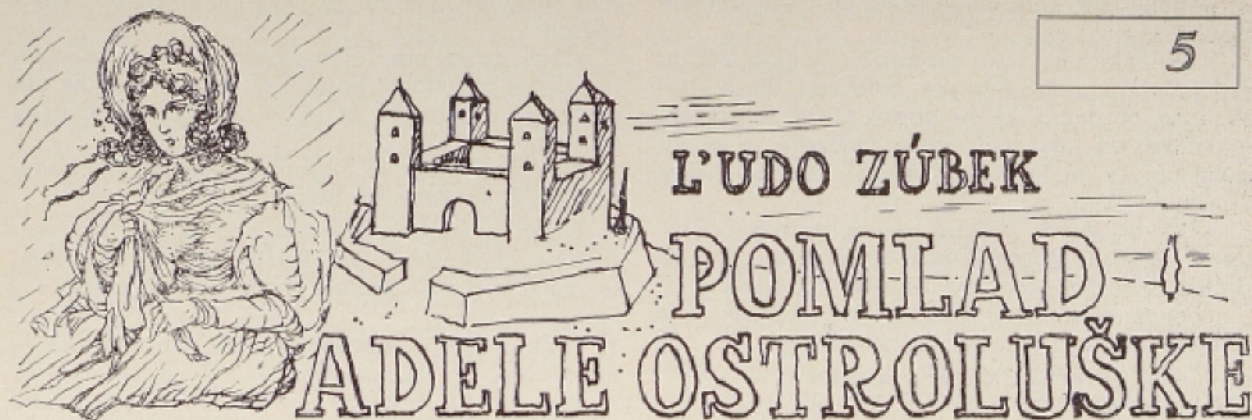
Ta materina vloga je bila živa povsod, kjer smo Slovenci živeli, pa naj bo to v osrednji Sloveniji, ali na robovih slovenskega ozemlja, na Koroškem ali Primorskem. Mati je bila učiteljica tudi takrat, ko je brala knjige v dolgih zimskih večerih svojim otrokom in jih potem naučila, da so sami brali.

Slovenska mati je vsajala v srca tisto srčno kulturo, s katero so njeni otroci cenili največje dobrine, spoštovali svojega bližnjega, a za nobeno ceno svojega ne izdali.

Morda čutimo bolj to veliko materino vlogo v mračnejših dneh naše preteklosti prav tu, na Primorskem in na Koroškem. Slovenske vlade nimajo zlata, s katerim bi mogle poplačati delo, ki so ga opravile slovenske matere v naši zgodovini.

Ce je ta prelepi mesec maj posvečen materinstvu slovenske žene, ji zapojmo iz najgloblje duše hvaležni slavospev. Pridružimo mu pa prošnjo, da bi bile tudi bodoče naše matere prežete z enako ljubeznijo do naše besede in pesmi, do ljubezni do slovenstva, do naroda. Vemo, da z našimi materami slovenstvo stoji in pade.

Vsem našim materam vdan pozdrav!

L'UDO ZÚBEK

POMLAD

ADELE OSTROLUŠKE

Prevedel MARIJAN BRECELJ

O tem sem se prepričala tudi pri knjigah. Pregledovali sva knjige v Adelkini knjižnici — jaz nisem razen Trpljenja mladega Wertherja ter Pavla in Virginije skoraj nič poznala. Res je sicer, da tam ni bilo niti ene slovaške ali češke knjige, pa vseeno. Vse drugače Adelka. Koliko pisateljev — madžarskih, nemških, francoskih in angleških — in koliko vsemogočih romanov in pesniških zbirk je poznala!

Pa sem jo vendar vsaj v nečem prekašala! Slovaške in češke literature Adelka ni poznala. Ne morete si misliti, kakšno srečo sem občutila, ko sem ji lahko pripovedovala o Hollem, Kollárju, o Král'u, Matuški, Kalinčiaku in drugih naših pesnikih in pisateljih.

Adelkino zanimanje je bilo drugačno od mojega. Pomislite, jezditni je znala na konju! Zame je bilo to nekaj nezasišlanega. Še nikoli nisem videla ženske na konju.

Adelka je jezdila prekrasnega rjavca. Vedno je hodila na sprehod s svojim stricem, cerkvenim inšpektorjem Ostroluškim, ki je najraje jezdil na iskrem vranecu. Vranec se je vedno vzpenjal in krožil po dvorišču, toda blagorodni gospod Ostroluški se je le smehljaj, ker je bil dober jezdec in je bil vranca vajen. Trdno in brezskrbno je sedel na njem. To me je presenečalo, kajti ob njegovi majhni, čokati postavi bi človek pričakoval prav tako okornost. Nasprotno pa je bil Adelkin rjavec ljubka, krotka živalca, ki se je tudi jaz nisem bala. Naklonjenost rjavca sem si pridobila na ta način, da sem pri zajtrku in pri malici vedno dala zanj na stran košček sladkorja in mu ga potem dala. Lizal mi ga je z dlani. Komaj me je zagledal, mi je zahrzal v pozdrav in stegoval k meni gobec — da bi mu dala sladkor. Adelka mi je prigovarjala, naj bi se tudi jaz naučila jahanja, hotela mi je posoditi rjavca, s katerim sem se bila že spoprijateljila — toda meni ni bilo do tega. Zdelo se mi je, da je to razvedrilo neprimerno mojemu položaju. Poleg tega nisem imela primerne jahalne obleke, Adelkine pa nisem hotela obleči. Tako sem vedno gledala z okna, kako sta šla skozi vrata in potem

spodbodla konja in letala, kakor bi ju veter nosil.

Ob takem času, ko je Adelka jezdila, sem imela čas za branje. Tako mi vsaj ni bilo dolgčas. Posebej zjutraj. Kajti nedelavnost je bila zame nekaj strašnega. Nisem in nisem mogla razumeti, kako sploh morejo ljudje živeti brez dela. Meni je delo strašansko manjkalo. Predstavljamte si, da si nisem smela niti čevljev sama očistiti, niti si zlikati obleke. Vse to je opravljala služinčad. Nikoli se nisem na tako streženje privadila, sprijaznila sem se s tem kakor s potrebnim zlom.

Najraje sem brala v svoji sobici. Tam me nihče ni motil. Se pravi, mislila sem si, da me tam nihče ne bo motil. Nekoč pod večer sem sedela s knjigo pri odprtem oknu. Adelka je bila skupaj z gospodom inšpektorjem nekje na polju pri konjih. Spominjam se, da sem brala neki roman George Sandove. V knjigo sem bila tako zatopljena, da skoraj nisem zaznala šuma tihih korakov v Adelkini sobi. Adelka je bila prav pred trenutkom odšla, ko bi se pred časom vrnila, bi se prav gotovo takoj oglasila v sobi. Kak služabnik... Potem so se vrata, ki so vezala Adelkino sobo z mojo, natihoma odprla in vstopil je mladi gospod Gejza.

Polglasno sem zajejala in prestrašeno pogledala vanj.

»Nikar se ne bojte, gospodična Evka!« je polglasno govoril Gejza in počasi stopal k meni. Toda ustavil se je daleč od okna, da bi ga iz parka kdo ne opazil. »Adelko iščem. Ali se še ni vrnila?«

Bil je to zelo očitni izgovor. Gejza je dobro vedel, da se njegova sestra še ni vrnila. Saj je povratek jezdecev vedno dvignil na noge ves dvorec.

Dvignila sem se, zatajila ogorčenje in mirno rekla:

»Ne, gospodična Adelka se še ni vrnila.«

Mislila sem, da bo razumel, kaj mislim, in bo odšel.

Pa se ni umaknil. Potihoma se je zasmel in poskusil znova v nedolžno vsiljivem tonu: »Delate se, kakor da vam moj obisk ni ravno ljub...«

Ostro sem ga prekinila:

»Uganili ste. Zato vas prosim, da takoj odidete od tul«

Prekrižala sem roke na prsi in knjigo držala pred sabo kakor ščit. Bila sem odločena, da jo uporabim za obrambo, če bi postal Gejza predrzen.

»Zakaj ste tako hudi name, Evička?« se je nasmehnil in se mi že tako približal, da sem neho-te prišla do okna.

»Za vas, mladi gospod, nisem nikaka Evička, temveč vedno le **gospodična** Eva! In če pri priči ne odidete, bom to povedala gospodični Adelki.«

Spet se je zasmejal z zamolklim smehom, ki je prihajal iz grla, in zapičil vame črne oči.

»Pripravljen sem sprejeti za kazen tudi Adelkino grajo, samo nikar me, prosim, ne podite. Saj nimam nobenega slabega namena. Hotel bi vam le nekoliko olepšati take otožne trenutke samote. Glejte: vam je dolgčas, meni je dolgčas — zakaj si ga ne bi krajšala skupaj!«

Poskušil me je prijeti za roko.

Iztrgala sem se in šla k vratom. Toda nisem hotela napraviti škandala. Vedela sem, da tudi če bi imela stokrat prav, bi v dvorcu ne mogla več ostati. V tem trenutku sem se spomnila na strah dvorca in sem Gejzi grozeče vrgla:

»Prav. Če vam ni nič do Adelkinega mnenja, tedaj se pojdem pritožiti tante Lori. In takoj jutri odidem domov.«

Gejza je spoznal, da se ne šalim. Zamrmral je nekaj o naivnih kmeticah in ves besen odšel.

Olajšano sem zadihala, istočasno pa mi je srce preplavila neizmerna grenkoba. Ali bi si drznil Gejza obnašati se tako vpricho kake blagorodne gospodične? Zakaj meni, da si z menoj lahko dovolj, kar si ne bi z drugo žensko iz svoje sredine? Zakaj je svet tako ogaben?

Vrgla sem se na posteljo in se bridko razjokala.

III.

onec tedna je prišel v Plemiško Podgradje nenajavljen gost, Adelkin drugi bratranec po materini strani baron Rothschild z Dunaja. Njegov prihod je prinesel spremembo v življenje na gradu. Baronove prisotnosti se je človek zavedal tudi tedaj, ko ga ni videl.

Kakor bi bil zavel v tiho podgrajsko zakotje oster veter, poln dražljivega, ostrega vanja. Mogoče pa se je le meni tako zdelo, ker mi je bilo vse, s čimer sem se prvi teden srečala v graščini, novo in nena- vadno.

Ko je Adelka zagledala barona, ga je takoj vprašala:

»Kako ste zvedeli, da smo tu? Nimam vas namreč, oprostite, za takega ljubitelja narave, ki bi se potrudil sem s samega Dunaja samo za to, da bi občudoval tukajšnje hoste.«

Baron, oblečen v frak rjave barve, z visokim sivim cilindrom v roki, se je globoko poklonil in ji dvorljivo poljubil roko. Nato je hudomušno priprl

levo oko, na katerem je imel monokel, in šaljivo odvrnil:

»Prav imate, ma chère cousine, v Podgradje nisem prišel občudovat hoste. Kar pa se tiče moje obveščenosti, vidite, da bi se je sam grof Sedlnitzky ne sramoval.«

Grof Sedlnitzky je bil tedanji vsemogočni vodja policije, ki so se ga vsi bali.

Baron si je samozavestno pogladil skrbno prestrižene rdečkaste brčice. Adelka mu je predstavila še mene in baron je tudi meni zaigral nekaj poklon.

Najbolj se je baronovega obiska razveselila tante Lora. Kmalu sem opazila, da je zelo veliko na tem, da bi se baron sukal okoli Adelke. Tako prizadevanje je kazala tudi Adelkina mati. Bilo je jasno, kaj želita doseči: hoteli sta Adelko omožiti z baronom.

Baron je bil dovtipen in zabaven človek, znal je pripovedovati zanimive dogodivščine iz svojega življenja in iz življenja tujih ljudi. V pogovoru z ženskami so kar pršeli iz njega najraznovrstnejši komplimenti. Gotovo je žel pri ženskah uspehe, posebno še pri domišljavih in površnih, ki jemljejo bleščice za suho zlato. Vendar si jaz nisem mogla predstavljati teh dveh ljudi, Adelke in njega, kot moža in ženo. Pa ne, ker bi bil baron Rothschild grd možki. Verjetno je bil tudi bogat — toda k Adelki ni sodil. Vse njegovo govorjenje ni bilo nič drugega kakor le besedičenje brez globlje vsebine. Za krajšanje dolgega časa je bil tak družabnik dober. Saj poleg njega ni bilo v dvorcu mladega človeka, ki bi bil skrbel za Adelkino razvedrilo. Gejza, Adelkin brat, je imel svoja pota, pa tudi — hoditi na sprehod z bratom, to Adelke ni nič mikalo. Tako ji je bila baronova družba kar dobrodošla. Rothschild se je resnično trudil, da bi nama bilo bivanje v Podgradju prijetno.

Postal je za naju skoraj nepogrešljiv. A pri tem ne morem reči, da bi bilo med njim in Adelko vladalo popolno soglasje. Brž ko se je baron odmaknil od »občih« tem in skušal spraviti pogovor na njune medsebojne odnose — zgodilo se je to takrat, ko se nama je pridružil Gejza, tako da smo se razdelili na dva para — se pravi, ko ji je začel govoriti o svoji ljubezni in ji predlagal poroko, tedaj se je Adelka v trenutku spremenila. Nehala je govoriti resno in prešla v neki posmehljiv ton, s katerim je odbijala vse baronove čustvene izlive. Posebno je bila vesela, kadar je s kakim zlohotnim vprašanjem ali pripombo spravila svojega častivca v zadrego ali izzvala tak položaj, da se je celoten vtis, ki ga je hotel s svojimi besedami izraziti, razpočil kakor barvni milni mehurček. Baron je gotovo čutil Adelkino duševno premoč, zato se je z vsemi silami trudil, da bi jo premagal. Njun pogovor je bil v takih trenutkih prepleten z večjimi ali manjšimi zlonamernostmi. Adelka je bila tedaj kakor mačkica, ki božanje vrača s krempljčki.

Tisti čas sva se z Adelko že tikali — sama je predlagala tako zблиžanje in jaz sem ga z veseljem sprejela. Tako sem si torej lahko dovolila do nje vsemogoča zaupna vprašanja. Spočetka sva bili pogosto sami. Njeni starši in inšpektorjevi so imeli

svoja zanimanja, poleg tega so naju puščali sami tudi zaradi tega, da bi imela Adelka kar največ priložnosti učiti se slovaščine. Po prihodu barona Rothsčütza se je to spremenilo. Baron je zelo iskal Adelkino družbo in je vselej znal najti priložnost, da je bil z njo. Vendar ni to nič pomagalo.

Večer sva imeli skoraj vedno zase. Po večerji so se stari po navadi posvetili kvartanju, medve pa sva z baronom sedli v kot salona in poslušali njegovo dvorjenje ali zabavne zgodbi. Okoli desetih sva se poslovili od družbe in šli spat. Tako je namreč Adelka najin odhod utemeljevala. V resnici pa ni sva šli leč, temveč sva sedeli v Adelkini ali v moji sobi in se pogovarjali včasih tja do polnoči.

Ob taki priložnosti sem nekoč vprašala Adelko:

»Zakaj se nočeš poročiti z baronom, Adelka? Mislim, da bo dober mož.«

»Mogoče, toda ne zame,« je odvrnila Adelka in se zagledala v kipec iz snežno belega marmorja, predstavljajoč Amorja in Psiho, ki je stal na vitrini iz intarzirane lesa.

»Ti ni všeč?«

»Je všeč tebi?« mi je skočila v hrbet z vprašanjem in se hudomušno nasmehnila.

»Mislim, da moja sodba ne more biti merodajna,« sem odvrnila rahlo v zadregi. »Kot moški mi je všeč, a če bi se morala odločiti zanj za vse življenje — ne vem...«

Adelka me je prijela za roko in pol za šalo pol za res vprašala:

»Povej, Evka, si bila že kdaj zaljubljena?«

Čutila sem, kako mi je ob tem vprašanju bušnila kri v obraz. Pravzaprav nisem dotlej še nikogar ljubila in verjetno niti nisem vedela, kako je to, če se resnično zaljubiš. Toda ob Adelkinem vprašanju sem se spomnila Pal'ka Tomala, sodnega pripravnika, ki je prihajal obiskovat Tomalove v Trenčinu, pri katerih sem bila na vzgoji. Bil je to njihov nečak — meni pa je bil všeč. Danes vem, da to ni bila ljubezen, sicer ne bi bila odšla iz Trenčina s tako lahkim srcem. Bilo je to prijateljstvo dveh mladih ljudi, ki sta se razumela, in nič več. Toda tedaj, ko me je Adelka vprašala, ali sem bila že kdaj zaljubljena, sem pripisovala kratekemu poznanstvu s Pal'kom nekako večji pomen. Ne, razen vročih pogledov in plahih stiskov rok med nama ni bilo ničesar. Toda teh trenutkov sem se spominjala kakor nečesa izredno lepega, o čemer ne sme nihče zvedeti. Ob Adelkinem vprašanju se mi je zazdelo, ko da bi bila prebrala skrivnost iz moje duše. Zato sem zardela.

Rekla sem ji, da še nisem bila zaljubljena, in sem samo mimogrede omenila to poznanstvo s Pal'kom.

Adelka je vzdihnila: »Škoda, da še nisi bila zaljubljena; tako se s teboj ne bom mogla pogovarjati o ljubezni.«

»Pa ti, Adelka, si bila že zaljubljena?« sem jo razburjeno vprašala.

Pritrdila je le z glavo in zamišljeno gledala predse. Na kaj jo je spomnilo moje vprašanje? Mogoče na kakšno razočaranje? Ali mogoče na tisočero neizpoljenih hrepenenj, katerih je prepolna glava slehernega mladega dekleta?

Odgovora nisem pričakovala. Navsezadnje pa je že Adelkin gib glave sam po sebi bil dovolj jasen. Ali je bilo še kaj treba?

Plamen ene od sveč je začel pojemati in trepetati, kakor bi hotel ugasniti. Adelka je vstala in s škarjami odrezala košček razžarjenega stenja. Plamen se je sčistil in spet svetil mirno in enakomerno.

Ko je Adelka spet sedla, se je razgovorila.

»Imela sem že dva snubca, a obema sem dala košarico. Nobenega nisem rada imela. Eden je bil zame prestar — neki konjeniški stotnik; drugi bi mi bil po letih ustrezen, pa ni odgovarjal po svojem značaju; vse očetovo imetje je zapravil s kvartanjem in zapil v šampanjcu s sumljivimi ženskami na Dunaju. Tako tudi s tem ni bilo nič. Tretji je baron Rothsčütz... Vidiš. Kakšno srečo imam v ljubezni!«

Rekla je srečo, a v njenem glasu je bilo čutiti grenkoba, kakor očitek skopi usodi, ki ji doslej ni dala doživeti resnične ljubezni.

Vzdihnila je.

»Končalo pa se bo tako, da mi bodo starši našli nekakšno partijo in me bodo silili, da se omožim. Zakaj leta tečejo. Sedaj jih imam devetnajst in če se dve, tri leta ne omožim, ostanem stara devica. Po petindvajsetem bom že tetka.«

Ko sem jo tako gledala, ko sem jo videla pred seboj tako lepo v trepetajoči svetlobi treh sveč, mi je šinilo v glavo nekaj, kar sem ji tudi takoj povedala:

»Zate bo težko najti ženina, Adelka.«

»Misliš, da sem zelo zahtevna, kaj?«

Igrivi, hudomušni ton ji je izginil iz glasu in obe sva se tisti trenutek zavedali, da sva zadeli ob presneto temo, da bi smeli o njej zbijati šale.

»Pri izbiri moraš biti zahtevna, Adelka, sicer ne boš srečna.«

Adelka je nekoliko privzdignila glavo navzgor, priprla oči in se polglasno razgovorila, kakor da se ne pogovarja z mano, ampak samo glasno misli:

»Da, rada bi bila srečna... Govorim v pogojnem naklonu, kakor da sedaj nisem srečna. Ne, ne, nisem tako mislila. Imam vse, kar potrebujem, vse, kar si poželim. Toda resnično, veliko srečo lahko človek doživi le v dvoje, ob strani ljubljenega človeka... Mamica misli, da je najvažnejše, da človek dobi dobro partijo. Zakon, misli mama, mora imeti za osnovo trdne temelje. Najtrdnjši temelj pa je dobra gmotna podlaga. Ljubezen, misli, ni neobhodno potreben pogoj za sklenitev zakona. Glavno je, da se oba nekako prenašata, in ko se drug drugemu privadita, pride ljubezen sama od sebe. Mama je prepričana, da se zakoni, sklenjeni iz velike ljubezni, nesrečno končajo...«

Umolknila je, se nagnila k meni in razburjeno vprašala:

»Misliš, Evka, da je to res? Misliš, da za zakon zadostuje dobra partija in da ljubezen ni pogoj? Jaz tega ne verjamem. Ne, tega ne verjamem! Vem, da se žena privadi tudi na tak zakon, da se sprizna z njim, utegne biti tudi zadovoljna — toda ne verjamem, da bi mogla biti srečna. Jaz se hočem poročiti le iz ljubezni!«

»Ali te starši silijo, da se poročiš?«

Prihodnjič naprej

KEATSOVA „ODA SLAVČKU“

Angleško romantiko predstavljajo štiri slavna imena: romanopisec Walter Scott, pesnika George Byron in Percy Shelley ter lirik John Keats, ki je najbolj zaslovel s svojimi odami. Rojen v Londonu 1795 je zgodaj osirotel. Zdravniški študij je sicer dokončal, a služba v bolnišnici ga ni osrečila. Zajela ga je poezija. Vzljubil je naravo, literaturo in staro klasiko. Dedna bolezen jetika ga je priganjala k naglemu zorenju. Bogati, slikoviti in izvirni jezik daje njegovim pesmim neko prozornost in odmaknjenost. Keats je čist romantik. Vsa njegova poezija obstaja v bližnjem zvoku in daljnem odmevu. Po tem odmevu koprni pesnik.

Najmočneje je Keats koprnel iz zemskega življenja po smrti — ali bolje rečeno: po nesmrtnosti. Žalostila ga je minljivost mladosti, lepote in ljubezni. To čustvo je najlepše izrazil v »Odi slavčku«. Mehkemu Keatsu svet ni mogel biti kraj sreče. Ves zagledan v antiko je jeseni 1820 prišel v Italijo, obljubljeno deželo romantikov — predvsem zato, da bi si v milem podnebju okrepil zdravje. Toda bilo je prepozno. Umrl je v Rimu 23. februarja 1821, še ne 26 let star. Tam so ga tudi pokopali.

»Oda slavčku« obsega osem desetvrstičnic. Slovenski prevod je po obliki svoboden. Bolje je namreč ohraniti pesnikovo občutje nedotaknjeno nego ga tlačiti v kalup tuje metrike.

I.

Srce me boli in dremotna lenost mi zajema čute, ko da bi se napil trobelike ali izpraznil merico uspavalnega napoja pred kratko minuto ali se pogreznil v vodo Lete: ne ker bi ti zavidal srečno usodo, marveč ker sem presrečen v tvoji sreči — ko ti, lahkokrila driada dreves, v melodiozni goščavi bukovega zelenja in senčnega zatišja na vse grlo sladko poješ o poletju.

II.

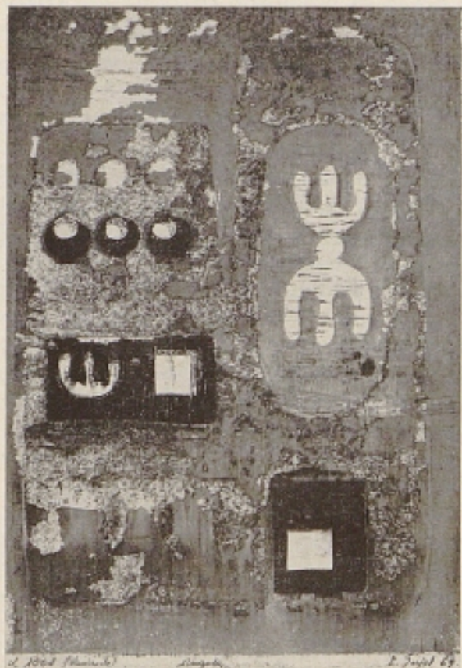
Oh, za en požirek trgatve, ki se je dolgo svežil v globoko izkopani zemlji in ima okus po Flori in kmečki zelenini, po plesu, provansalskih pesmih in sončni radosti! Oh, za čašo polno toplega Juga, polno prave, rožnate Hipokrene z biserno iskrecimi se mehurčki ob robu in usta s škrlatnimi madeži! Oh, ko bi mogel iti in nad svetom zamižati in s teboj v mračnem gozdu koprneti v daljavo:

III.

Koprneti v daljavo, raztopiti se in povsem pozabiti to, česar ti med listjem nisi nikdar poznal: pobitost, mrzličnost, tesnobo te zemlje, kjer živé ljudje in slišijo drug drugega ječati, kjer paraliza uničuje redke, neobgljene, zadnje osivele lase, kjer mladost blede od groze in umira, kjer že razmišljanje je samo bolečina človeku in svinčenooki obup, in kjer Lepota ne more ohraniti bleščečih oči ne nova ljubezen po njih koprneti dalje ko en dan.

IV.

Od tu! Od tu! Zakaj jaz hočem poleteti k tebi, a ne na vozu, ki so vanj upreženi Bakhos in njegovi leopardi, marveč na nevidnih krilih poezije, dasi me neprožna misel bega in zadržuje. Samo k tebi! Mila je noč, lahko da je kraljica Luna na prestolu, obdana z vsemi svojimi zvezdnimi vilami; tu pa ni nobene luči razen tiste, ki z zefirom diha iz neba skozi zelenkaste mračine in čez krivuljaste poti mahu.

Edi Žerjal: ALPH 1001 (linorez)

Ne morem videti, kakšne cvetice so pri mojih nogah
niti kako mehko kadilo se širi z vej —
vendar v dišeči temi ujamem slednjo sladkost,
ki z njo pomladni mesec obdarja
travo, gaj in lesniko,
črni trn in šipek,
vijolice, ki zgodaj zvenejo, ko jih zakrije listje,
in najstarejšo sredomajsko hčerko,
prihajajočo sončno vrtnico, polno rosnega vina,
žužnjavo bivališče žuželk v poletnih večerih.

VI.

V temi poslušam: ah, kolikrat
sem bil napol zaljubljen v tolažnico Smrt
in jo z nežnimi imeni klical v ubranih besedah,
naj odnese v višine moj pokojni dih;
zdaj bolj ko kdaj sladko bi bilo umreti,
brez bolečine jenjati živeti opolnoči,
ko ti v pesem izlivaš svojo dušo
v takem zamaknjenju!
Ti bi še pel, a jaz te ne bi nič več slišal,
ob tvojem visokem rekviemu v rušo spremenjen.

VII.

Ti nisi v smrt rojena, o nesmrtna Ptica!
Izmučeni rodovi te ne udušijo;
glas, ki ga poslušam jaz v tej begotni noči, sta poslu-
šala
v dneh pradavnine cesar in vagabund;
nemara je ista pesem našla pot
v žalostno srce deklice Rut, ko je polna domotožja
objokana obstala sredi tujih žitnih polj;
ista, ki je često očarala
magična okna, odprta na belo grivo
pogubnih morij, v pravljicnih deželah Zatona.

VIII.

Zatona! Že beseda je kakor zvon,
ki me z udarci trga od tebe in vrača moji samotni!
O zbogom! Domišljija ne more varati tako dobro
kot menijo, da more, varljiva vila.
O zbogom! Zbogom! Tvoj jokajoči odpev se zgublja
za bližnjimi travniki, nad molčečo reko,
nad ledji griča; in že je globoko pokopan
v tokavah tiste doline:
mar je bilo videnje, mar sen z odprtimi očmi?
Zbežala je muzika — bedim ali spim?

ŠOLSKI IZLET

Ura je bila pol štirih popoldne, ko smo s profesorjem končno dospeli na cilj. Soparno vreme in hoja navkreber po nabiti cesti sta nas presneto zdelali. Profesor je bil poten in bled, in še vedno je stiskal usta. Spustili smo se po zadnji ravnicici: vabila nas je krčma, vabila nas je mogočna cerkev nad strehami in obzidjem, ki vse naokrog strmo pada v globino. Matajurju gori na severu je bil vrh nadahnjjen z nežnim aprilskim snegom.

Uzrli pa smo pred krčmo tudi že petorico tistih, ki so profesorja v vznožju in tudi še potem tako skrbeli, ker ni vedel, kje so. In zdaj se je pokazalo, da so ubrali lastno pot na vrh. Stali so tam žareči in zmagošlavni...

Povedati moram, da nam je profesor, takoj ko smo v Čedadu stopili iz vlaka, naročil: »Na cilj pojdemo skupaj — vsaj tako, da se bomo vedno videli. Snidemo se v vznožju hriba, da si privežemo dušo. Nihče naj se v mestu ne zamuja brez potrebe. Poudarjam: jaz sem za vse odgovoren, iti moramo skupaj na vrh in tudi nazaj.«

Tam, kjer se začenja pot vzpenjati in je vse zeleno in senčno, smo videli počivati večjo skupino ljudi različne starosti in spoila. Pojoč smo stopali mimo, da se malo više usedemo, a žejnim in lačnim nam je pogled na tisto družbo, ki je »brata osla« krmila z obilno jedjo in rdečim vinom, kar sapo zaprl.

Manjkalo jim je samo petja, in tako se je neko dekletko oglasilo:

»Znate zapeti kako furlansko?«

Frluga, ki ima v razredu najnižjo oceno v vedenju, je takoj odgovoril: »Znamo jo že, samo ne vemo, ali je najbolj spodobna!«

Malo više smo sedli v travo ob cesti in odprli vsak svojo torbo. Naš prigrizek je bil jako pisan — a mislim, da je tršata bela korenika mojega velikonočnega hrena, ki sem ga sproti narezoval in s koščki klobase nosil v usta, posekala ves tisti sir, jajca, pinco, sardine in pomaranče, s čimer so se zalagali drugi.

Profesor je pogledal na uro in zamrmral:

»Tista petorica tudi danes tiči nekje skupaj! Le kje se je zataknila? Ura je ena — zdaj bi bil skrajni čas, da se vzdignemo.«

S srede ceste je nestrpno gledal navzdol po klancu — nikogar ni pričakal izza ovinka. Poslal

je mene in Pertota, naj stopiva malo niže in se ozreva, mogoče oni le prihajajo. Vrnila sva se brez uspeha. Bila nas je zmerom ista petnajstorica.

»Onih ne moremo pustiti samih. Počakajte me tukaj, grem sam gledat, kje so.«

Ni bilo težko čakati: lačni nismo bili več, in na sredi široke, trde, četudi rahlo vzpete ceste je podajanje žoge pravi užitek. Dvakrat je padla na bližnje dvorišče in splašila kokoši — oba-krat smo preplezali ograjo in jo rešili. Ko pa je

Medtem se je iz oblaka, ki ga je nad zatohlo ravnino gnal veter, usulo nekaj dežja.

Profesor se je vrnil sam in neverjetno slabe volje.

»Smo vsi?«

»Niste srečali Čuka in Valiča? Naproti sta vam šla.«

»Zdaj pa še to!« je bruhnilo iz njega. »Ni-sem rekel, da me počakajte tu? Ura bo kmalu dve — ko se vrnete, jo mahmemo sami.«

Bil je brez sence veselja, ko je to rekel — in vendar bi morali biti na izletni dan vsi veseli! Dolga pot do postaje in nazaj ga je še bolj napela, ker je bila zaman.

Ob dveh se je naša petnajstorica pognala v hrib. Tisti Furlani so se počasi vzdignili že kako uro pred nami — videli smo, da so romarji. Dohiteli smo jih in spet pustili za sabo. V steklenicah jim je pljuskalo rdeče vino, in peli so litanije.

»Virgo prudentissima — ora pro nobis!«

Pot navkreber jim je jemala sapo, in končno se jim tudi mudilo ni. Vedeli so, da bodo prenočili pri cerkvi in da je pred njimi nedelja. Nas pa je priganjal čas, ko smo se po nepotrebem tako zamudili s čakanjem tiste petorice.

In glej jih zdaj: stali so tam žareči in zmago-slavni in se nam smejali.

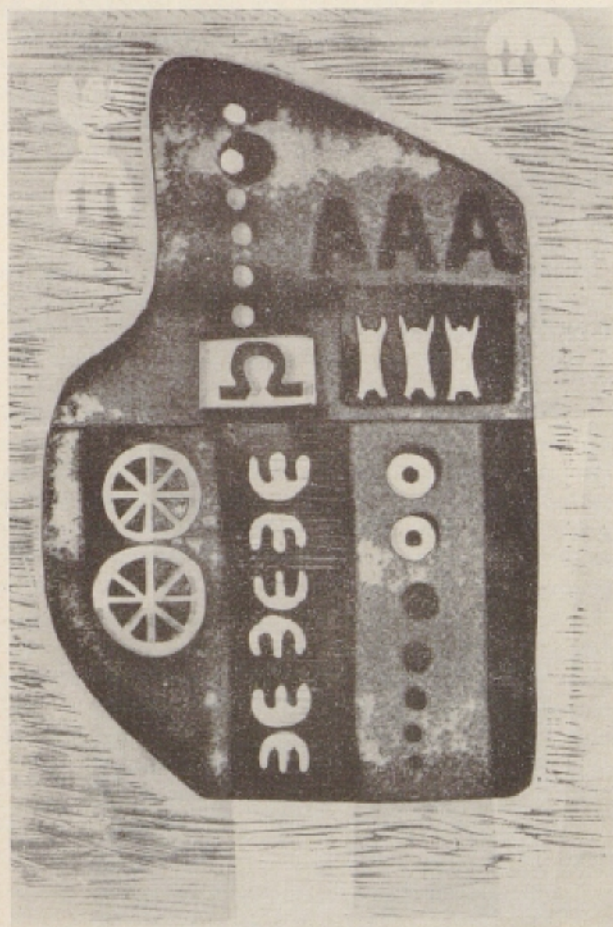
»Ze eno uro smo tu!«

»Mi smo vas pa na dogovorjenem kraju čakali poldrugo uro,« sem jim vrnil, in resnično sem bil hud nanje, ker se mi je smilil profesor.

Ko jih je ta zagledal, se je za hip ustavil: bilo je potrebno, da se mu je lahko odvalil kamen s srca. Zakaj nedvomno je bil prepričan, da petorica popiva v kaki krčmi in kadi na vse pretege ter bo zvečer na vlaku bruhala, kar bo rodilo same sitnosti.

Na ravnem prostoru, kjer se ustavljajo romarski in izletniški avtobusi, smo stali njegovi — in tisti drugi, krivi, katere je slaba vest hudo tlačila in so čakali, kaj jim bo rekel. On je obstal, težko je še dihal od dolge strmine. Čutil je, kako vsi gledajo vanj, kaj bo storil. Povrsti jih je ošinil od prvega do zadnjega — težko, mračno, obsojajoče, očitajoče. A kot bi mu bil neki glas rekel: Ni pripravne besede — rajši molči!, je pogledal v tla in je šel bled nemo po tisti ploščadi. Pri zidu je počasi oblekel vetrnik. Vsi smo šli potem nekako pobiti za njim navzgor po kamniti poti med stisnjenimi hišicami in po stopnicah v cerkev. Kakor je pokleknil in obmiroval on, tako smo pokleknili in čisto utihnili tudi mi. Zahvalne podobe in napisi so nas molče gledali z vseh sten, in prijetno je bilo počivati v hladu in tišini. Le v tem nismo posnemali profesorja, da bi tudi sami vrgli kaj v skrinjico za darove.

Napolnili smo gostilno. Tisti preprosti ljudje sprva niso vedeli, kje se jih glava drži, tako raznolika, glasna in nestrpna so bila naša naročila. Zdaj se je bilo treba zares podpreti.

Edi Žerjal: W - 0189 (varianta)

padla tretjič, se je prikazal kmet in srdito vpil na nas. Profesorja še ni bilo, in odšli smo počasi nizdol. Ob cesti je stala orjaška nazobčana skala: v nekaj trenutkih smo jo osvojili. Kafol nas je fotografiral — in priznati je treba: videti smo kot na najvišjem vrhuncu sveta. Malo niže smo zaduhali krčmo in nenadno nas je popadla huđa žeja. Stopili smo noter, naročili nekaj pijače, potem pa prijeli za kroglice — in začelo se je balincanje. Ura je bila pol dveh in nekateri so začeli pogrešati profesorja. Dva sta sklenila, da mu gresta naproti.

Napetost pa se še ni polegla. Profesor se je usedel v kot, da je imel pregled kakor izza katedra. Od tam se je oziral po nas ko skozi oblak bojovite nejevolje. Pojedel je nekaj malega, kar je prinesel v torbi, pozval pa si ni ne piva ne oranžade, ampak pol litra belega vina. Steklenica je bila kmalu prazna in naročil je drugo. Mračna tenčica z oči mu je zginjala, a še zmerom je stiskal pesti in zobe. Poslušal je, kako pojemo, in je pritegnil tudi sam... in s kakšnim silnim baritonom!

Vojku Miliču, vodji svojeglave petorice, se je zdelo, da je napočil ugoden trenutek. Rdeč od zadrege je šel proti kotu in začel izrekati besede opravičevanja. Profesor je samo zamahnil z roko in pel dalje — in ni nič branil, ko mu je Ivančič iz svojega pollitra nalil kozarec...

Ob šestih je bilo treba vstati, plačati in se pripraviti na odhod.

Ko smo se gnetli h krčmarju in ugotavljali zapitek, sem slišal grmeči profesorjev glas iz kota:

»Ivančič, postavljam vas za svojega adjutanta!«

»Zanesite se name, gospod profesor!« je po vojaško odgovoril Ivančič.

»Zdaj sva dva: jaz in vi, Ivančič, moj adjutant. Morava pripeljati to družbo v Čedad. Ne smemo zamuditi vlaka!«

Nekdo je skozi vrata zavpil od zunaj: »Dežuje! Kaj pa zdaj?«

Profesor si je šel s prsti v lase.

»Kar naj dežuje — mar ni bilo zadosti soparno?«

Ko je prišel ven, je pomolel obraz kvišku.

»To ni nič! Bomo vsaj po svežem zraku hodili. — Poglejte tja — kakor na starih podobah!«

Z desnico je zamaknjeno kazal grmado oblakov nad zahodnimi gorami, ki so bili naredko posuti z zlatooranžnimi črepinjami.

Prijeli smo se pod pazduho in v štirih ali petih gručah ubrali pot navzdol.

»Širca, vi imate mlade oči: ali se rumenijo v dolini štirikotne njive cvetoče repe?«

Kako sem bil tisti hip vesel, da je tudi profesor človek! A rumenih njiv v dolini nisem videl, in sem mu to tudi povedal.

»Razumem! Vsaj tri tedne prezgodaj je letos ta izlet — zdaj repa še ne cvete, tudi njive niso še zorane. Letos sem jaz petič na izletu v tem kraju: vsako drugo leto me pritegne. Do danes sem še vsakokrat občudoval tiste žolte njive. Mene je rodila dežela, živeti moram pa v mestu — v zverinjaku.«

Zagrmelo je, a nihče se ni zavoljo tega kaj podvival. Se so bile na zahodu tiste temnozlate lise, kot bi za oblaki gorelo. Profesor se je večkrat ustavil in jih navdušeno kazal, zakaj nenehno smo jih imeli pred sabo in vedno bliže so nam bile. Bliskanje in grmenje je postajalo močnejše,

kar je bilo profesorju zelo všeč in je tudi glasno oznanjal:

»Doživljam prvo letošnjo nevihto — naj le pride, saj je bilo zadosti soparno. Kako sladko bo potem dihati! Kak zrak se nam obeta iz tega mladega zelenja, fantje!«

V razredu je naš profesor v primeri z drugimi strog in resen, celo zbadljiv zna biti, zato se ga bojimo, čeprav ga imamo tudi radi. Pokončna in strumna je njegova hoja, dasi ni več tako mlad — precej sivih las ima že. Na tej poti z gore pa je šel bolj majavo — in šele tedaj mi je postajalo jasno, da je Ivančiča zato doletela adjutantska čast, ker je moj najjevrstjejši sošolec.

Medtem se je zmrabilo. Bliskanje in grmenje se je malo uneslo, pač pa je pričelo deževati. Povedali smo to profesorju, ki ni debelih dežnih kapelj menda niti čutil, saj je hodil, kot da ne bi bilo nič.

»Naj kar dežuje! Imate kape pa se pokrijte — ali pa ostanite razoglavi, boste imeli potem lepo frizuro!«

Prav krepko je v temi šumel dež, a imeli smo na sebi vetrnike in pod brado zavezane kapuce. Profesor ni maral niti slišati, da bi si zapel vetrnik na zadrgo. Pisano srajco po prsah mu je močil dež... Fantje tega nismo mogli gledati. Nekdo je posvetil z baterijo (nenavaden angel mu jo je svetoval vzeti s seboj), da bi mu pomagali pri tisti zadrgi. Kar bridko ga je bilo videti, kako mu po čelu in licih polzijo curki.

»Spravite tisto, ker me slepi! Moja dva najostrejša čuta sta voh in tip. Takle podeželski dež mi je bil zmerom drag. No, se pa zapnem... Hlače na kolenih mi je že premočilo, čutim. — Adjutant, smo vsi?«

»Vsi smo, gospod profesor!«

»Nas je dvajset?«

»Z vami enaindvajset!«

»Kje je tista petorica?«

»Tu smo, gospod profesor!« so se zgrnili okoli njega.

»Ne vem, ali sem že tako moker ali pa je sever ustavil dež: hladno je.«

»Ne dežuje več — in tam je postaja,« je odgovoril Ivančič.

Stali smo na peronu. Od gora je začelo vleči. Profesor je potegnil uro iz žepa, tisto, ki je, kot je večkrat dejal, ne bi zamenjal za nobeno zlato zapesno. (»Dobil sem jo od dragega človeka, ko sem končal univerzo,« je povedal.)

»Čez deset minut se odpeljemo od tu, dvajset minut je vožnje do Vidma. Tam imamo četrt ure časa, da prestopimo na tržačana.«

Bilo mi je skoraj žal, da je iz človeka spet postal profesor.

Ali ko se je tisti vlakec veselo premetaval med njivami in je iz teme dišala vanj zelenina poznoaprilске noči, sem ga čul vzdihniti globoko iz srca:

»Ta čudoviti dan se ne vrne nikdar več!«

RAZGOVOR Z DR. KARLOM VLADIMIRJEM TRUHLARJEM OB IZIDU NJEGOVE NOVE PESNIŠKE ZBIRKE

V DNEVIH ŠUMI OCEAN

Prav v osrèju Veènega mesta, v zlahtnem škrlatnem ozračju med Kvirinalom in med Fontana di Trevi, v veličastni travertinski palači papeške univerze Gregoriana živi in deluje kot profesor Slovenec prof. dr. Karel Vladimir Truhlar. Priznani teološki strokovnjak se v njem v redki sintezi druži s prefinjenim pesnikom. Pred nedavnim je pri celjski Mohorjevi družbi izšla njegova pesniška zbirka V DNEVIH ŠUMI OCEAN. Ob tej priložnosti smo se obrnili na dr. Truhlarja z vrsto vprašanj, na katera je dr. Truhlar tudi ljubeznivo odgovoril, za kar se naš uredništvo Mladike pristrčno zahvaljuje.

Gospod doktor, kolikor vem, je Vaš priimek češki. Po Linhartu bi bilo torej drugič, da se je v slovensko kulturo pretočila češka kri? Bi nam lahko povedali kaj o svojem rodu, svojem rojstnem kraju, o svojem mladostnem šolanju?

Po oèetu sem res češkega rodu. Ded je bil mlinar v litomyšlskem okraju. A oèe je že kot otrok živel blizu Dunaja in potem pisal svoje ime kakor ga, po krstnem listu, zdaj pišem jaz. Po vojaščini je stopil v službo takratne »južne železnice« in tako prišel v Divaèe. Mati je bila hèi dolgoletnega župana, kmeta Janeza Malnerèièa. Gre menda za najstarejšo hišo na Krasu, a zdaj žal razpada. Iz Divaèe so oèeta premestili najprej v Solkan, potem pa v Gorico, kjer sem bil 3. septembra 1912 rojen jaz, kot zadnji — osmi — otrok, na sedanjem jugoslovanskem ozemlju. Mati je bila narodno zelo zavedna in je trdno vztrajala na tem, da se moja dva starejša brata v Gorici vpišeta v slovensko gimnazijo. Od nje je tudi moje ime Vladimir, po katerem so me potem doma klicali. Iz Gorice nimam nobenih spominov. Že pomladi 1915 se je družina pred fronto na Soèi umaknila na gorenjske Jesenice, kjer sem v veliki revščini preživljal usodo otroka-begunca. V jeseni 1918 so me vpisali v osnovno šolo, kjer bi po èetrtem razredu tako rad odšel na klasièno gimnazijo v Ljubljani — ne vem, odkod mi je prišla ambicija, da bi postal »univerzitetni profesor za latinščino in grščino« —, a ni bilo za to denarja. Zato sem na osnovni šoli konèal še peto leto in nato tri leta »meščanske«. Tedaj mi je takratni jeseniški

kaplan g. Janez Zupanèiè, ki zdaj župnikuje v Beneški Sloveniji, odprl pot tja, kamor si je žeželelo srce. Sprva so me hoteli poslati v Zavod sv. Stanislava v Šent Vidu, a sem se temu odloèno uprl, èeš da noèem postati duhovnik. Jesenic nisem imel nikoli rad. To je bila zame »krsta«, polna tovarniškega dima in železniškega trušèa. Iz nje nisi videl ne vrhov Karavank ne Julijcev, èeprav ti je bilo vse to tako blizu.

Kolikor sem slišal, ste na ljubljanski klasièni gimnaziji odrasèali v elitnem krogu sošolcev, med katerimi so se potem mnogi afirmirali v slovenski kulturi. Kateri so bili? Ste mogoèe izdajali kakšno literarno glasilo?

V našem razredu je bilo res mnogo kulturne razgibanosti. Kaže jo posebno revija »Žar«, ki se je prebudila iz naše srede in je kmalu zbrala okrog sebe še druge. V list so pisali Janez Gregorin, Erna Muser, Cene Kranjc, Jože Udoviè, Jože Kastelic, Cene Vipotnik, Vinko Beličiè, Jože Dular... Sošolka je bila tudi Marija Vogelnek (takrat Grafenauer), sošolec Stane Mahkota, v vzporednici Rado Simoniti... »Pokrovitelj« revije je bil prof. Ferdo Kozak. Pravzaprav se imam njemu zahvaliti, da sem se poeziji resno posvetil: namreè njegovi oceni prve številke, v kateri se mu je moja pesem »V šoli« zdela »ne le relativno, marveè tudi absolutno dobra pesem«. Naj jo navedem, je èisto kratka: »V ŠOLI. // Težke, turbobne besede, / èrna, dušèa megla, / skoz njo sije dvoje toplih oèi / dvoje rok se dviga v odpušèanje / v zlatem okviru / na steni«.

Dr. Truhlar 1957. leta z našim urednikom in s pesnikom Stankom Janežičem na Krasu

Kakšen spomin imate na ljubljansko klasièno gimnazijo? Bi lahko navedli imena profesorjev, ki se jih spominjate s posebno hvaležnostjo? Kateri so bili Vaši profesorji slovenščine?

Mimo ljubljanske klasiène gimnazije hodim vedno s sveto spoštljivostjo. Saj uène metode niso bile vselej na višku. A v celoti nam je gimnazija vendarle dajala nekaj trdnega in zadosti širokega. Za profesorja slovenščine sem imel najprej razrednika Julija Kreka, v trpljenju dozorelega, dobrega èloveka, pozneje pa strokovnjaka Mirka Rupla. Profesor srbohrvaščine je bil Ferdo Kozak. V peti šoli sem pri prof. Grošlju, ki je bil strah gimnazije, vzljubil matematiko, verjet-

no v njenem sorodstvu s filozofijo. Za grščino sem imel prof. Ernesta Tomca, ustanovitelja slovenske dijaške Katoliške akcije. S tem delom je začel pravzaprav pri meni. Pred duhom mi je stal kot premočrten, radikalen poštenjak in živ katoličan. Čeprav sem bil ves čas tudi član dijaške Marijine kongregacije, me je vendar šele povezava s Tomcem katoliško razgibala. Kar sem pozneje na njem začutil mejā — nekaj oskega, togega... — se mi je takrat vse kazalo kot doslednost. Na Tomčevo politično ozadje sem komaj kaj mislil. Moje mladčevstvo je bilo »katoliško«, apolitično. Ivana Preglja in Antona Sovreta, ki sta bila na gimnaziji in bi mi veliko pomenila, pa nisem imel za profesorja.

*V svojih ljubljanskih letih ste imeli priložnost so-
doživljati ostro ideološko razgibanost v slovenskem
predvojnem katolicizmu, in to predvsem v dijaških
vrstah. Kako gledate danes na to preteklost?*

Kritiki takratne dobe včasih pozabljajo, da tedaj še nismo imeli koncila in njegovih uvidov in da se je bilo zato težko prebiti do gledanj, ki si jih zdaj — z nekoliko dobre volje — zlahka usvojimo. Po drugi strani pa koncilska obzorja vendarle kažejo, koliko tega, kar zdaj vsaj načelno priznavamo, takrat ni bilo: današnje zavesti o nujnosti pluralizma, strpnosti, svobode vesti, verske svobode, javnega mnenja v Cerkvi, zdrave kritičnosti do vsake avtoritete, tudi do cerkvene; ni bilo današnje zavesti o polnovrednosti vsakega člana v Cerkvi, o njegovem čutu vere, o njegovi karizmatičnosti, soodgovornosti in pravici soodločanja v Cerkvi... Zelo se mi zdi škoda, da križarstvo, ki je po prvi svetovni vojni, kljub svojim mejam, vendarle prinašalo mnogo zdravega, s tem svojim zdravjem ni prodrlo. Tako je na splošno vse ostajalo pri nekem »katolicizmu«, kjer je bilo morda veliko manj resnične, globinske religije, kot si pa to navadno predstavljamo.

*V kakšnem spominu hranite svoja študijska leta
na ljubljanski teološki fakulteti? Katerih profesorjev
se najraje spominjate? Čudovita pesem v Vaši zbirki
kaže na to, da je na Vas napravil izreden vtis profe-
sor Aleš Ušeničnik. Kot mislec ali kot človek?*

Na ljubljanski teološki fakulteti sem bil le eno leto: dovršil sem sholastično filozofijo. Med šestimi glavnimi predmeti je imel štiri Aleš Ušeničnik: nauk o spoznavanju, o bitju, o svetu in o duši. Že zaradi tega je bil med profesorji filozofije on osrednja postava. Meni, ki sem se že na gimnaziji navduševal za Tomaža Akvinca ter predaval o »Tomizmu in našem času«, so bile Ušeničnikove ure seveda užitek. Kritičen do sholastike takrat še nisem bil, čeprav sem njene kategorije včasih le stežka usklajal z eksistencialističnimi duhovnimi prvinami v sebi. Po končanem prvem letu, ko bi bil moral začeti s teologijo, me je škoflja prav na Ušeničnikovo pobudo in z njegovo gmotno podporo poslala za nadaljevanje filozofskega študija na Gregoriano v Rim. Do pravega prijateljstva z Ušeničnikom je pa prišlo pozneje, ko sem bil spiritual v ljubljanskem bogoslovju in se pripravljaj za docenturo na teološki fakulteti. Veliko sva bila skupaj. In vse globlje se mi je odpirala lepota njegove človečnosti. Ta podoba tudi danes ni nič utrpela. Za Ušeničnikovo kulturno delo sem pa zdaj prepričan, da

Poslopje univerze Gregoriana v Rimu, kjer je dr. Truhlar študiral in kjer danes predava.

bi globlje poseglo v dogajanja doma, če ne bi bilo vezano na programe Slovenske ljudske stranke in pozneje Katoliške akcije, ki sta ga angažirali za svojega ideologa. Njegov nauk o spoznavanju, zaradi katerega je imel v Rimu težave, dokazuje, da je bilo v njem v resnici veliko kritičnosti, ki bi se v duhovni situaciji, kakor je današnja, mogla vse drugače razviti, kot pa se je, in marsikaj drugače domisliti, kot je pa Ušeničnik takrat domislil.

*Kaj pa bi nam povedali o svojih študijskih letih
na Gregoriani? Koga bi navedli med njenimi emi-
nentnimi učitelji? Kakšna je bila Vaša posebna študijska
usmeritev?*

V mojih študijskih letih — a tako je tudi danes — Gregoriana ni imela nobenega takega učitelja, kakor so bili v njeni 400-letni zgodovini n. pr. Robert Bellarmin, Franc Suarez, Roger Boskovič. Sholastika, ki sem jo prejemal, je bila v primeri z Ušeničnikovo dlje življenju in suha. Kakega Karla Rahnerja, ki bi bil čutil naše takratne miselne težnje, dvome, probleme, med profesorji ni bilo. V Rimu za takega tedaj niti ne bi bilo mesta. Tako sem sicer v redu študiral, a moje pravo iskanje je bilo drugje, izven tega, kar so mi dajala predavanja: v moderni filozofski in teološki misli.

*Kot teolog ste se afirmirali z vrsto publikacij v
raznih jezikih. Bi jih vsaj v glavnem navedli?*

Omejil se bom le na knjige. Najprej sem napisal pet latinskih: »O mističnem izkustvu« (1951), »Antinomije duhovnega življenja« (1. izd. 1959, 3. izd. 1965), »Teološka struktura duhovnega življenja« (1. izd. 1959, 3. izd. 1965), »Teološki problemi o duhovnem življenju laikov in redovnikov« (1960) in pri Herderju (Rim — Freiburg — Barcelona 1961) še »Krščansko delo«, 1964. Je pri Herderju v Rimu izšel nemški izvornik »Kri-stus, naše izkustvo«, prav tam 1965 francosko besedilo »Beg pred svetom in sodobna krščanska zavest«. Pri založbi Karl Alber (Freiburg - München) je 1966 izšel nemški izvornik »Solovjev in Teilhard, istega leta pri založbi Borla v Turinu »Ura laikov«. 1967 je založba Queriniana v Bresci izdala »O sodobnem svetu. Teološke meditacije« in celjska Mohorjeva slovenski

izvirnik »Pokoncilski katoliški etos«. Letos bo prav tam izšla knjiga »Katolicizem v poglobitvenem procesu«. Z louvainskim univ. profesorjem G. Thilsum sva, s sodelovanjem drugih, izdala dve kolektivni deli: »Laiki in popolno krščansko življenje« (1963) ter »Svetost in življenje v svetu« (1965). Prevodov navedenih knjig v razne druge jezike je doslej 21.

Po Pokoncilskem katoliškem etosu, ki je izšel pri celjski Mohorjevi družbi, je pri isti založbi najavljena nova knjiga, Katolicizem v poglobitvenem procesu. Bi nam anticipirali kaj o njeni vsebini?

Po koncilu je v katoliškem svetu mnogo kritike in protesta. A ta protest ni samo oporekanje. »Ves je pretkan«, navajam iz uvodnega poglavja knjige, »z novimi spoznanji, ki ga nosijo in gibljejo. Ta spoznanja navadno še niso do kraja izčiščena, včasih so enostranska, v njih more biti še marsikaj spornega in dvomljive vrednosti. A njihovo jedro se razmišljujočemu duhu vse bolj odpira kot nekaj pristno krščanskega in kot gledanje, ki ni nič drugega kot nova, današnja razvojna stopnja vere in teologije. Zapreti se pred temi novimi uvidi, bi se reklo uklepati lastno vero, ki po nuji Duha teži v nove globine, znotraj shem, ki so ji postale pretesne, preplitve in preokorne«. Odpirati ta nova spoznanja, je namen knjige. Ima približno obseg »Etosa«. Tematiko obdela v 61 poglavjih. Nekateri naslovi: »Poglobitev iz kritike«, »Kontestacija kot evangeljsko pričevanje«, »Napetost med središčem in periferijo Cerkve«, »Papež v osamitvi od Cerkve (Suenens)«, »'Humanae vitae' in človekovo dostojanstvo«, »Mešani zakoni«, »Ločeni zakoni«, »'Credo' Pavla VI.«, »Pavel VI do papeškega prvenstva«, »Volitev papeža in imenovanje kardinalov«, »'Čas za stari režim škofa je mimo' (Suenens)«, »Kontestacija med duhovniki«, »Izzivanje holandskega katolicizma«, »Primer 'Isolotto'«, »Podtalna Cerkve v ZDA«, »Demokracija v Cerkvi«, »Revolucija in krščanstvo«...

Bi nam povedali, kako usklajujete v sebi teologa in pesnika? Kaj Vam pomeni poezija? Iz katerih slovenskih in tujih pesnikov ste se največ hranili?

Teologija in poezija mi izvirata iz iste osebne srede, iz njenega zrenja, njene kontemplacije. Obe vrsti predmetov, teološke in pesniške, izražam, kakor se mi kažejo v zavesti bitnega dna, seveda prve s sredstvi bogoslovne vede, druge z estetskimi prijemi. Zavest bitnega dna, mi je bila že od nekdanj nekaj domačega. Spominjam se, kako sem nekoč — star sem bil 7 do 8 let — na stopnicah v podstrešje odmišljal od besede »neskončno« mejo za mejo, se pri tem — zdaj vem, da je šlo za to — izkustveno dotaknil neskončnega, absolutnega (pri čemer pa ni šlo za kaj religioznega), kar me je vsega prevzelo, se pozneje ponavljalo in utrjevalo ter postavilo temelj in izhodišče dela v obeh smereh. Kar je bilo pri tem naravne nagljenosti, se je dokončno moglo odpreti seveda šele v trpljenju, ki preorje do dna: »Kako / bit' hočeš poet in ti pretežko / je v prsih nosit' al' pekel al' nebo!« Meje teološkega izraza me spontano ženejo v iskanje pesniškega. Med slovenskimi pesniki sta mi največ dajala Murn in Kosovel, od tujih pa Giuseppe Ungaretti in Salvatore Quasimodo, a tudi Vincenzo Cardarelli, Eugenio Montale in Leonardo Sinisgalli.

Kako gledate na današnjo slovensko pesniško situacijo? Kaj bi rekli o eksperimentiranju mlade generacije? Kaj pa menite o slovenski kritiki, kolikor zadeva poezijo? Sledite kaj sodobni italijanski poeziji?

Na gimnaziji sem imel pri prof. Ruplu nekoč predavanje o »Povojni slovenski liriki«. V njem sem v uvodu podčrtaval, da mora biti pri njenem presojanju v nas nekaj takega, kar je v materi, ki zna pri svojem otroku, pa naj bi bil še tako pohabljen, še zmeraj najti kaj dobrega in lepega. To bi podčrtal tudi danes, posebno, ker imam občut, da je naši kritiki taka drža včasih tuja. Današnja lirika je otrok našega časa, ki mu tudi mi dajemo svoj delež in je zato tudi nekaj našega. Še v pesmi, ki mi na prvi pogled napravi vtis nečesa »nemogočega«, navadno najdem kakšno prvino, ki razodeva resnično estetsko kvaliteto. Če je pa v kakšni pesmi ne najdem, se je vendar ne upam kratko malo na celi črti obsoditi. Saj se zavedam, da je najmlajši rod od mojega že precej odmaknjen in da morda že zaradi tega nimam več vsega potrebne čuta za presojanje najnovejšega. Previden sem pa tudi zaradi tegale pojava: včasih pesnijo na tak, meni nedostopen način mladi, ki so se še pred kratkim predstavljali s poezijo, kateri je težko odreči resnično estetsko vrednost. Iz tega bi bilo sklepati, da se je v njihovem merilu za estetsko nekaj spremenilo, česar jaz ne poznam. Če sledim tudi sodobni italijanski poeziji? Kolikor morem ob svojem delu. Od povojnih so mi vseč n. pr. Elio Accrocca, Giovanni Arpino, Luigi Di Ruscio, Margherita Guidacci, Franco Maccacotta, Michele Pardo, Roberto Rebera, Saverio Vol-laro...

V teologiji trenutno ne pripravljam nič obširnejšega. V poeziji? Napisal sem — o tem je »Mladika« že poročala — novo zbirko, z naslovom »Motnordeči glas«; gre za pesniški izraz globinske religije, t.j. za izraz *globin* tistega, kar n.pr. označujemo s čisto izrabljenimi besedami »Kristus«, »Cerkve«, »Sveto pismo«, »Vera«, »Molitev«, »Milost«, »Hoja za Kristusom«... Zbirko sem sprva nameraval izdati ločeno, zase. Zdaj bi jo skupaj z najnovejšimi pesmimi, ki mi v teh tednih nastajajo in bodo tudi zbirka zase, precej različna od prejšnje. Dal bi ji naslov »Pričevanja«; gre za izjave stvari in ljudi, ki govorijo iz neke x-prihodnosti in kažejo, kako zelo in v kateri smeri se svet spreminja. Doslej so mi spregovorili (to so naslovi pesmi): »Blejsko jezero«, »Triglav«, »Nebo«, »Ljubljana«, »Orhideja«, »Konj«, »Duhovnik«, »Škof«, »Kardinal«, »Papež«, a pred pesem o duhovniku bi rad vstavil še pričevanja misijonarja o božiču, veliki noči, binkoštih, pri procesiji, romanju, pričevanja misijonarja, redovnice (morda pod naslovom »Nuna in kanarček«), kartuzijana, kritika v Cerkvi, kristjana-revolucionarja, člana podtalne Cerkve... Ti dve zbirki bi torej — vsako s posebnim uvodom — izdal, iz ekonomskih razlogov, skupno, z naslovom:

MOTNORDEČI GLAS PRIČEVANJA

Če se bodo izjave prihodnostnega škofa, papeža, drugih komu zdele krivoverne, bo krivo vero moral pač pripisati papežu, škofu, ne pa meni.

Pogovor je vodil Alojz Rebula

DANILO SEDMAK

KRIZA PRILAGAJANJA

P i s m o :

*«Star sem 20 let, obiskujem univerzo; do nedavne-
ga sem bil še prepričan tako v svojo svetovnonazorsko
kakor življenjsko usmerjenost, sedaj pa sem v krizi.
Ne razumem svojih staršev in oni ne mene, niti bivših
sošolcev ali celo prijateljev; ločimo se celo v izrazo-
slovju, da ne govorim o razlagi določenih socialnopolitičnih
problemov, in tako sem se znašel sam — če,
izvzamem nove prijatelje, za katere pa ne vem, koli-
ko so res prijatelji ali pa samo zainteresirani...» (R.A.)*

Problem, o katerem govori naš dopisnik, je danes zelo pereč; vedno je v zgodovini obstajal problem prilagajanja mladega človeka problemom ali družbi, v kateri je živel ali v katero je slučajno zašel. Vendar je šlo v preteklosti bolj za odnos ali nasprotje med generacijami, to je za vertikalni nesporazum ali prilagajanje sistemu časa in družbe, v kateri se je nekdo rodil, je v njej rasel, delal in živel.

Danes pa je problem veliko resnejši, ker gre za problem prilagajanja tudi v horizontalni smeri. Levi kakor desni ekstremizem sta enako oddaljena od konformističnega mišljenja naše dobe.

V preteklosti so bila nasprotja milejša, manj teoretično poglobljena, zato pa toliko bolj prilagodljiva, posebno če gledamo z razvojnega stališča.

Danes ne gre toliko za revolucionarno razpoloženje mladostnika, ki morda izraža svoja mnenja v revolucionarni obliki, kolikor za drugačne poglede na konkretne probleme današnjega sveta. In še več: zgodovinska občutljivost starejšega človeka za določene probleme trči v neobčutljivost mladega človeka, ker jih ima za preživele. Kako naj potem mlad človek sledi navodilom družine ali celo šole, v katero je zahajal toliko let?! Z druge strani pa pomeni zavreči v glavnem ideologijo svojega okolja, ovreči vse, kar mu je bilo do tedaj drago, ljudi, za katere ne more dvomiti, da ga imajo radi in so ga vzgajali z ljubeznijo. Obenem pa se isti mladi človek razumsko ne strinja s svojim okoljem.

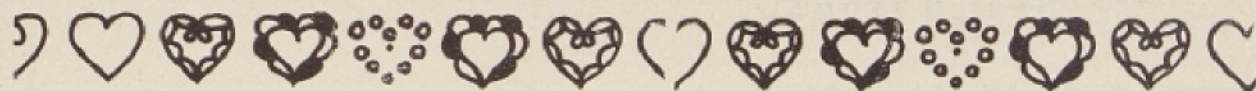
V preteklosti se je govorilo o konfliktu med razumom in srcem, kar v našem primeru ne drži popolnoma. Res je, da čustvena zveza ovira mladeniča, da bi se z jasnostjo opredelil za novo ideologijo, vendar je obenem način njegovega priučenega mišljenja tudi tisti, ki predstavlja enako ali še večjo oviro na poti njegove opredelitve. Tako se mladostnik znajde v raz-

krojenosti, ki se na zunaj kaže v določenih problemih prilagajanja. Tako je prilagajanje samo izraz notranje krize človeka.

Da ne bo dvomnosti, pojasnimo takoj, da gre za prilagoditev v dveh smereh: v smeri prejšnjega okolja in v smeri novega okolja ali novega pojmovanja. V našem tipičnem mišljenju imamo človeka, ki se ni zmožen prilagoditi naši družbi, našemu pojmovanju, našemu izrazoslovju (kar zajema tudi problem izrazoslovja) za neprilagojenega; toda z isto pravico ima druga stran nas za neprilagojene, ker trmasto vztrajamo na »okostenelih« pozicijah. Zato moramo vedeti, za katero prilagajanje gre, za katero družbo gre, ker nam je to ne samo kriterij, temveč obenem ključ za razumevanje človekove krize.

Ko v kliniki analiziramo podobne primere, kakor nam jih navaja naš dopisnik, vse prevečkrat opazimo, da stoji v ozadju zapreka, ki ji pravimo: starši. Premostiti svoje starše, iti preko njih, je praktično skoro nemogoče (nekateri so mnenja, da je nemogoče!), kajti vedno znova, ko človek najmanj pričakuje, mu odzvanja v zavesti glas staršev, lahko bi rekli celo glas vesti, glas vzgoje, glas preteklosti, glas okolja, in to mu nujno ustvarja konflikte ali z okoljem ali v njem samem. Tu ne gre za neko zapisano dediščino, za neko fiziološko osnovo, temveč za konkretno, individualno dediščino, ki nas, sinove, postavlja za vse življenje v položaj *otroka lastnih staršev!* Če se s to mislijo sprijaznimo ali ne, dejstvo ostane, čeprav ima pri nekom večjo, pri drugem manjšo težo. Mogoče je prav dejstvo, da se poedinec sprijazni s to mislijo, kakor nekdo trdi, izraz njegove zrelosti. V trenutku namreč, ko vzamem to na znanje, lahko postavljam neke meje in moje možnosti se bolj izkristalizirajo. Zato sem veliko bolj svoboden v odločanju.

Konkretno: če se zavedam, da je moj način gledanja na določen problem sad premišljevanja mojih staršev, ki so prišli do določenega zaključka zaradi te ali one izkušnje, ki pa danes ne drži, bodisi ker mi znanost pravi drugače, bodisi ker so se življenjske prilike spremenile, mi bo laže odločiti se za drugačno mišljenje, ne da bi pri tem moral nujno priti v življenjsko eksistencialno krizo, ki me nujno vodi v neprilagojevanje. Zato moramo razčleniti vsak konkreten primer, da lahko posamezniku predočimo razloge, ki so ga pivedli v kritičen položaj, in s tem mu odpremo pot v svobodno samoodločanje, v izhod iz krize. Pri tem ne gre za prepričevanje, temveč za razčlenjevanje. Tak je tudi primer našega dopisnika.

MOJCA RANT

RESNIČNI PRAVI DOM

POVEST IZPRED PRVE SVETOVNE VOJNE

(Nadaljevanje in konec)

Tako se je Lojze vključil v vsakdanjost svojega počitniškega življenja. Nekako bolj radovedno in spoštljivo so ga gledali njegovi popoli bratje in sestre. Ko sta se nekega dne z Ančko, ki je bila najstarejša, vračala s travnika domov, je ta rekla: »Veš, Lojze, jaz se ne bom možila; vidim našo mamo in tudi druge, kakšno trpljenje je v zakonu, in me prav nič ne veseli. K tebi bom šla za gospodinjo, ko boš kje za župnika.« Lojzeta je zadelo kot strela. Nihče se do sedaj ni dotaknil tega vprašanja, ki se ga je tako bal. Pogledal jo je z žalostnim pogledom: »Ančka, bojim se, da se tvoja želja ne bo izpolnila; ne mislim v lemenat.« S široko razprtimi očmi ga je gledala. »Kako, kaj pa boš? Oče ne misli na nič drugega. Tako sem se veselila lepega življenja v župnišču. Delaš in moliš; božja ljubezen vlada v hiši —. Nikoli razgrajanja in zmerjanja.« »Ančka,« jo je tolažil Lojze, »boš pa šla h komu drugemu.« »Nikamor ne bom šla, vem,« je žalostno rekla Ančka, »morala se bom omožiti, čeprav ne rada. A mi je mama rekla, če bom šla k tebi, da me ne bodo silili možiti se.« Še tisti večer ga je poklical oče. »Čas je, da poveš, kako si se odločil,« je rekel, »nikamor te ne silim, to pa veš, da težko plačujem zate.«

»Oče,« je rekel Lojze, »rad bi storil to, kar želiš in kar vsi želite, pa ne morem. Rad pa bi postal profesor. Tudi zato, ker študij traja samo tri leta. Da bi mi le od začetka malo pomagali; potem, ko se bom malo razgledal, upam, da se bom že sam prebijal.« »Siliti te ne morem,« je rekel oče, »vsi bi želeli, da postaneš duhovnik — z navadnim škricem hiša ne bo nič na boljšem. Upam, da ni kakšna baba vmes,« ga je ostro pogledal. »Do zdaj še ni bilo videti, da bi uganjal neumnosti. Če bi bilo to, in edino to, bi ti prav nič ne pomagal, da veš.« Lojze ni spremenil obraza, ni zardel, zamišljeno je gledal očeta, a odgovoril ni.

Veronika, — nič je še ni videl. Rekli so, da je ni doma, da se menda nekaj uči. Bo prišla prej domov, kot bo šel on na univerzo? Saj niti ne ve, kje je, da bi jo poiskal. Nerad bo šel v taki negotovosti.

Da bi ji pisal? To je tako tvegano. Drugi dobe pismo v roke in vsi bodo takoj vedeli. Ne, govoriti mora z njo.

Počitnice so šle h koncu, še teden dni, pa mora oditi v tujino. Škoda, da Slovenija še nima svoje univerze. Ves zaskrbljen je šel v nedeljo k maši. Pred cerkvijo je zagledal njo, Veroniko. Imela je belo obleko, prepasano s širokim pasom iz črnega žameta. »Kako je lepa,« je tiho ponavljal. Ne, brez nje si ni mogel misliti doma; če bi nje ne imel, potem tudi dom nima pomena in življenje sploh. Danes mora govoriti z njo. Kako bi jo dobil samo, da bi nihče ne opazil? Veronika je imela navado, da je šla tudi popoldne v cerkev k nauku. Počakal jo bo v gozdčiču, in ko se bo vračala, jo bo dotekel. Res! Točno tako je bilo.

Veselo se je vračala Veronika iz cerkve domov. Počasi je šla po gozdni poti skozi svoj ljubljeno gozdiček. Tako je ljubila visoka drevesa, ki so — nalahko pozibavaje se — skrivnostno šumela. Ljubila je gozdne živalce in čudoviti vonj gozda po mahu in gobah, ki jih je tako rada nabirala. Začula je korake in se ozrla. Ko je videla, kdo je, je počakala. »O, Lojze,« je vzkliknila. »Ti si? Letos si dokončal osmo, abiturient si, iz srca čestitam! Sedaj pa v bogoslovje in čez tri leta bomo imeli navo mašo — to bo lepo!«

Lojze je komaj prišel do sape. Vso pot je mislil, kako jo bo nagovoril. Sedaj mu je nekaj zadrnilo grlo, da ni prišel do besede. »Bi, če ne bi bilo takih na svetu, kot si ti,« je jecljivo izdaval in hitro okrenil glavo, da ne bi videla rdečice, ki mu je zalila obraz. Otroško začudena ga je gledala. »Potem si pa zaljubljen,« mu je ponagajala. »Seveda, ali ti nisi bila še nikoli zaljubljena?« je vprašal. »Ne, to pa res ne,« je hitro rekla, »je še prezgodaj in nimam časa, sedaj se učim. Tako rada bi hodila naprej v šolo, pa oče ni hotel. Vedno je rekel: »Ženska se omoži in študirane babe so za nič gospodinje.« Preprosila sem ga, da me je dal v gospodinjsko šolo. Ko je sestra upraviteljica videla moje veselje do učenja, me vpraša, zakaj ne študiram. Povedala sem, kako je in kako bi rada. »Ti bom jaz pomagala,« je rekla. Poklicala je očeta in res ga je

pregovorila, da je dovolil. Potem je rekla: »Med počitnicami boš ostala tu; naše sestre učiteljice te bodo učile, potem se boš pa še sama doma učila; saj že neverjetno veliko znaš. Napravila boš z lahkoto izpit čez meščansko šolo. Drugo leto pa greš na učiteljišče.« Vidiš, sedaj sem študentka kot ti in ničesar ne pogrešam. Moje sošolke v gospodinjski šoli so bile večina zaljubljene. Dobivale so pisma in jih zasanjano brale, slabo so sledile pouku in temu primerno tudi znale. Mene pa ni motilo nič, dobila sem odlično spričevalo.« »Sedaj ti pa še jaz iz srca čestitam,« je rekel Lojze, »in zelo sem vesel, da se ti je izpolnila srčna želja. Tudi jaz imam veliko željo, in da se mi izpolni, je odvisno od tebe — rad te imam, zelo zelo rad. Že kot otroka sem te rad imel in z leti je rasla moja ljubezen do tebe in mi dala moč, da sem vztrajal in bom vztrajal, da dosežem svoj poklic. Nisem hotel motiti tvojega srčnega miru in ne bom te motil v tvojih študijah, samo reci, da me boš čakala, da boš nekoč moja, seveda — če me boš tudi ti mogla ljubiti — Veronika, reci,« je rekel tiho in jo gledal proseče in zaupno.

Zamišljeno je stala pred njim, poglobljena sama vase. Končno je dvignila oči in ga pogledala globoko zaupno. »Lepa je tvoja ljubezen do mene. Res ljubim nevezanost, dokler ne dosežem poklica; zato bi prosila: ostaniva kot doslej; najina ljubezen naj bo skrita, v najinih srcih; lepa misel naj naju veže in v tihih večerih naj hrepenenje ljubezni poroma preko hribov in dolin in se združi v prelepih sanjah. Ko dosežeš poklic, pridi in dala ti bom vso nežno ljubezen, po kateri hrepeniš. Ustvarila bova dom, v katerem ne bo razkošja ne bogastva, ampak spokojna sreča, zaupna vez ljubezni.« Podala mu je roko, jo hitro umaknila in stekla proti domu.

Gledal je za njo kot zamaknjen. Prvič v svojem življenju se je počutil zares srečnega. Zagotovilo ima in najmanjša bojazen ga ni motila, da bi se mu mogla Veronika kdaj izneveriti. Veronika je in bo njegova. Ob misli nanjo mu ne bo nič pretežko, nič nemogoče. Počasi je krenil proti domu.

Lojze je odhajal v daljnje tuje mesto. Slovo od doma je bilo kratko. Tista zaupna spoštljivost je minila, in zopet so ga gledali očitajoče in tuje. Lojze tega ni občutil, saj je imel ljubezen Veronike, ki ga je vsega napolnila. Pridružil se je tovarišem, ki so imeli isti cilj, in zanj se je pričelo novo življenje.

Veronika se je zopet vtopila v svoje učenje z istim veseljem in vnemo. Ni je motila ljubezen, čeprav je bila misel nanjo lepa in sladka. Plemenit fant je in dober; nikoli ni občutil ljubezni mamice; vse mu hoče nadomestiti, ko pride čas — sedaj je pa boljše tako. Še dober teden, pa bo šla delat izpit. Nič se ne boji, prav nič; vso stvarino zna. Potem bo pa redna učenka na učiteljišču. Še pred letom se ji ni niti sanjalo o tem. Kakšna sreča!

Človek obrača, Bog obrne. V deželo se je utihotapila bolezen. Imenovali so jo španska — menda je prišla iz Španije. Zdravniki niso vedeli pomagati in ljudje so umirali. Veronika je zbolela. Klicali so zdravnika, zdravili, kakor so vedeli in znali. Veronika ni ničesar več zaužila, v blodnji je ves čas

klicala mamo, ki je bila vse noči ob njej. Prišel je duhovnik. Veronika je postala mirna in vdana. »Si sama tukaj?« je rekla mami. »Nekaj bi ti rada zaupala.« Mama se je sklonila k njej: »Lojze me ljubi in jaz njega. Najina ljubezen je lepa, samo v srcu skrita. Bojim se zanj, ko bo zvedel za mojo smrt. Prosim te, mama, poskusi dobiti njegov naslov in mu piši, naj ne bo preveč žalosten; pravi, resnični dom je pri Bogu; tam ga bom čakala. Zemeljska sreča je tako kratka, ni se vredno boriti zanjo. Molila bom, da bo v Bogu srečen. Mama, to je skrivnost, naj ne zve nihče,« je še mukoma spregovorila in zaprla oči. To so bile njene zadnje besede, čez dve uri je umrla. Kot beli cvet je ležala na mrtvaškem adru. Nihče se ni mogel ubraniti solz, kdor jo je videl. Tako mlada, polna življenja, pa v pre-rani grob.

Njena mama je bila močna žena. »Bog jo je dal, Bog jo je vzel,« je rekla in njene solze so bile vdane. »Najprej moram izpolniti njeno zadnjo željo,« je rekla, vzela pismo in pisala: »Pišem Ti jaz, Veronikina mama. Ne ustraši se in ne bodi preveč žalosten. Veronika je zbolela in v enem tednu umrla. Meni je zaupala svojo skrivnost.« — Dobesedno je napisala Veronikine besede, potem pa pristavila: »To so bile njene zadnje besede, čez dve uri je umrla. Lojze, potolaži se, Bog je tako hotel. Ne veš, kako ljubi mati; bila je moja ljuba hčerka, tako dobra; vem, da je pri Bogu, tam jo bom našla. Nočem preveč jokati, bila bi sebična. Kako bi mogla osrečiti jaz tako, kot je pri Bogu srečna. Tako reci tudi Ti, in Bog te bo potolažil. Čuvala bom Tvojo skrivnost; vedel jo bo le tisti, komur jo boš sam zaupal.«

Lojze je pismo dobil. Kdo, le kdo mu je pisal? V neki težki slutnji ga ni takoj odprl. Zvečer, ko je bilo vse dnevno opravilo končano, se je usedel k mizi in odprl pismo. Ko je hitro preletel vrstice, je obstal kot otrpnjen. »Veronika!« mu je končno iztisnil glas. »Veronika!« je skoraj zakričal in glava mu je klonila na roke. Tako je obstal dolgo, dolgo. Ko je spet dvignil glavo, je rekel nepopisno nežno: »Veronika,« in solze so se mu vlile. Podprl je glavo z rokami in solze so mu tekale po licih in skozi prste. Nočne ure so minevale. Končno se je dvignil in hodil po sobi. Ničesar ni mogel misliti. Zopet je vzel pismo in bral: »Pravi, resnični dom je pri Bogu, tam ga bom čakala; molila bom, da bo v Bogu srečen.« Čuden mir ga je objel po teh besedah. Pogledal je na okno in videl, da se dela dan. Dvignil se je, vzel klobuk in odšel. Stopil je v bližnjo cerkev. Nikoli prej ni tako živo občutil pričujočnost Boga. Pokleknil je v klop in molil: »O Bog, ki si mi vzel edino, ki me je vezalo na ta svet, pokaži mi sedaj pot, po kateri naj hodim.« Tedaj je pristopil duhovnik k oltarju in glas v notranjosti mu je rekel: »Vidiš svojo pot?« Še nikoli ni bil Lojze tako zbrano pri maši kot to jutro. Ko je prišel iz cerkve, je bil njegov sklep storjen.

Spravil je svoje stvari v kovček, se poslovil od tovarišev in se odpeljal v domače mesto. Potrkal je pri ravnatelju semenišča in prosil za sprejem. Bil je sprejet in je ostal.

SODOBNA SLOVENSKA ZAMEJSKA LITERATURA

(NADALJEVANJE)

JOZE KRIVEC

Rodil se je 1916 v Varejah v Halozah, dovršil gimnazijo v Ptuj, pravo z doktoratom v Ljubljani. Pisati je začel že v srednji šoli ter je sodeloval pri vrsti časopisov in revij: *Mentor*, *Razori*, *Mladi Prekmurec*, *Vigred* idr., leta 1939 pa je že toliko dozorel, da so ga sprejeli v *Dom* in svet.

V *Domu* in svetu je Krivec razvil svojo pisateljsko podobo: snov je zajemal iz rodni Haloz in jo podajal na realističen način, z liričnimi vložki, s prelepimi opisi narave v vseh letnih dobah, s poustvarjanjem tistega revnega kmečkega življenja, navezanega na izročilo in narodne običaje. Iz leta 1939 je njegova najdaljša novela *Dom med goricami*, ki prikazuje življenje viničarja Tumpa, njegove žene, hčerk Mice in Fefe ter sina Franca. Dosti je dela, malo veselja, veliko običajev: klanje prašiča proti božiču, košnja, kopanje v vinogradu itd. Materi odrežejo v bolnišnici nogo, Mica ima z Lojzkom nezakonskega otroka, ki umre, Franc izgine po svetu, Fefa odide služiti v mesto, oče se napije in nenadoma umre. Končno se Mica z Lojzkom poroči na dom in »stari Tumpov dom je spet vstajal. V njem je utihnil prepri in nerganje. Oba mlada, ki sta ga dvigala, sta od zore do mraka delala. Vse bo spet v redu...« (str. 605).

Življenje je zajel v celoti in ga podal tako, kakršno je v resnici. Ljudje so kot narava: pretresajo jih viharji, umirajo in se rojevajo in življenje se nadaljuje, vse je »spet v redu«. Krivec ima smisel za različne drobnih in siromašnih človeških usod in čutiti je, da s temi ljudmi živi, njihova revščina ga boli, zato jo zna naslikati prepričljivo in umetniško dovršeno.

Leta 1942 je Krivec izdal 13 novel v knjigi *Dom med goricami*: izšla je v Slovenčevi knjižnici, z uvodom dr. Tineta Debeljaka in z risbami akad. slikarja Franca Miheliča. Posvetil jo je umrli materi, saj je bilo »napisano ob spominu nate in zbrano v hrepenenju po domu«. V knjigi so znane novele iz Doma in sveta, dodal pa je tudi več novih, v katerih je z drugih strani osvetlil težko življenje haloških viničarjev. Osnovna barva je temna, vendar je konec skoraj vedno optimističen, saj so ljudje kljub revščini notranje dobri, svetli.

Po vojni je v taboriščih za razseljene osebe v Serigianu in Senigalliji v Italiji urejal razmnoženo revijo *Svet in dom*, po preselitvi v Argentino pa sodeluje pri tamkajšnjih slovenskih revijah, zbornikih in listih z novelami, kritikami in razpravami. Sprva je še ves navezan na domače Haloze in črpa iz njih snov za novele. Tako je npr. v *Vinogradnikovem koncu* (Vrednote, 1951) z obredno svečanostjo in natančnostjo naslikal umiranje starega vinogradnika Kmetiča. Toda novela *Svet za žico* (zbornik *Čez izaro*, 1951) dramatsko prepričljivo prikazuje taboriško življenje, svet za žico, iz katere se trga Tone, kmečki fant, ki ne more živeti brez zemlje. Delat hodi na neko italijansko kmetijo, kjer ga imata rada gospodar in edina hči, toda Tone nepričakovano odkrije, da je gospodarjev sin fašist ubil njegovega brata Petra. To ga tako pretrese, da se prijavi za Argentino in tam bo začel z begunko Pavlo novo življenje. Novela je izdelana, psihološko poglabljena, Tone je izrezan iz življenja, tudi razmere so verno podane, konec pa se

zdi pravi »deus ex machina«, nepričakovan in prisiljen.

Razmere v novem svetu prikazuje *Izpit za hlapca* (Zbornik Svob. Slovenije, 1957), kjer se mlada poročenca Tomaž in Vera le s težavo vključita v argentinsko življenje; pri slabih in skopih ljudeh morata napraviti pravi izpit za hlapca, takoj odpovesta službo in najdeta dobre ljudi. Konec je spet optimističen.

Ameriško slovenski svet združuje v *Paketu kave* (ZSS 1959) in *Tri slike* (ZSS 1969); v zadnji noveli je prikazal posledice mešanega zakona: oče Slovenec, mati Argentinka — otroka ne znata slovenski.

Krivec se je poskusil tudi v dramatiki, o čemer priča *Domovina — sreče kraj*, igrski nastop za ljudsko-šolsko mladino (ZSS 1961) in *Generalka*, ki jo je pripravil v slikah za otvoritev novega Slomškovega doma sept. 1966 ter je izšla 8. slika v ZSS 1967.

MARKO KREMŽAR

Rodil se je 1928 v Ljubljani, med vojno je bil kot študent domobranec, vrnili so ga s Koroške, bil je zaprt v Ljubljani, izpuščen in 1946 je odšel v Avstrijo in končno v Argentino, kjer je dovršil ekonomsko fakulteto v uenos Airesu (1958); sedaj je zaposlen kot finančni ravnatelj pri argentinski veji mednarodne založbe.

Pisati je začel že v nižji gimnaziji, v javnost pa je stopil šele v taborišču v Spittalu ob Dravi, kjer se je pridružil literarnemu krošku pisatelja Karla Mauserja.

V Argentini mu je dozorela prva samostojna knjiga *Sivi dnevi* (1962). V njej je v obliki črtic prikazal svoje zapore v Ljubljani, enake po vsem svetu takoj po revoluciji. Pisatelj pravi, da to niso spomini, ampak utegne celotna zbirka »ilustrirati do neke mere doživetja med zidovi; in se tako bi moral naslikati med eno in drugo črtico morje dolgočasne sivine, pa bi bil vse skupaj komaj odlomek resničnosti« (Glas SKA, 1963, št. 1).

Knjiga je po svoje pretresljiva, čeprav le redko prikazuje prave grozote, kajti pisatelj je vse skupaj zgostil na tri mesece in poustvaril vrsto ljudi, zapornikov in stražarjev, vse pa je prepletel z globokimi moralnimi premišljanji in razpravljanji, s plemenito objektivnostjo in razumevanjem ljudi na obeh straneh stene. Knjiga je zrela po jeziku, zgradbi in miselnosti.

IVAN KOROŠEČ

Po življenjski usodi je podoben Kremžarju: 1. dec. 1941 so ga zaradi protitalijanskih demonstracij izključili iz ljubljanske gimnazije, zato se je umaknil med četnike, pozneje je bil med vaškimi stražarji in domobranci, vrnili so ga, toda je ušel iz Teharij, se vrnil na Koroško, odtod pa odšel v Argentino. Ti dogodki so mu dali toliko snovi, da jo stalno oblikuje in ne more iz nje.

Pisal je že med vojno, vendar je postal pisatelj šele v Argentini, kjer sodeluje v različnih revijah in zbornikih. Leta 1955 je prišel do prve samostojne knjige *Čas pod streljo*, v kateri je zbral deset črtic in novel, ki sestavljajo zaključeno enoto. Junaki zgodb so sami

Vrtovi muz

Bogdan Novak; Trieste 1941-1954

Pred nedavnim je izšla v angleščini knjiga dr. Bogdana Novaka z naslovom »Trieste 1941-1954: The Ethnic, Political and Ideological Struggle«. Dr. Bogdan Novak je v prvih povojnih letih poučeval na slovenskih srednjih šolah v Trstu, zato utegne njegova knjiga biti zanimiva za tiste, ki se ukvarjajo z našo polpreteklo zgodovino. Knjiga ima 526 strani in jo je mogoče naročiti pri The University of Chicago, 5750 Ellis Avenue, Chicago, Illinois 60637. Stane 16.50 dolarjev.

EDI ŽERJAL

V Tržaški knjigarni razstavlja mladi slovenski slikar Edi Žerjal. Ko objavljamo dve reprodukciji njegovih razstavljenih del, ga želimo kratko predstaviti.

Edi Žerjal je maturiral na slovenskem Znanstvenem liceju »France Prešeren«, nato pa se je vpisal na tržaško univerzo in sicer na biološki oddelek. Vedno, še v srednji šoli, ga je mikalo slikarstvo. Bil je učenec prof. Avgusta Černigoja, ki je znan, da mu uspe navdušiti mlade talente, ko jih odkrije, za slikarstvo. Edi je po maturi nekoliko kolebal, ali se morda ne bi vpisal na akademijo lepih umetnosti v Benetke, a se je končno odločil za tržaško univerzo.

Edi Žerjal ni še zaključil svojih študijev, a že ga je zamikalo znova slikanje: vpisal se je v privatno šolo prof. Černigoja, ki

jo je ustanovil potem ko je šel v pokoj. Tako se znova ukvarja s slikarstvom, obenem pa študira še dalje svoj predmet.

Kdor ima stare letnike Mladike, bo opazil, da je en letnik opremil Edi Žerjal. Razstavljal je svoja prva dela v Slovenskem kulturnem klubu v ulici Donizetti, pogosto je izdelal scene za razne predstave na odru Marijinega doma v Rojanu, zdaj pa je razstavil, nekaj grafik v Tržaški knjigarni. Kritika opaza, kako ustvarja ta, še ne tridesetletnik, v preoblikovanju ekspresionizma v vrsto znamenj, ki pa zgubljajo vsako zvezo s prvotnim motivom umetniške pobude. Svoje slike zaznamuje z abstraktnimi oznakami, ker, tako pravi, ne želi vplivati z razlago na gledavca. Vtis in razlago naj si vsak gledavec ustvari sam.

J. P.

vojaki, ki so prišli za puško prepričani o pravilnosti svojega ravnanja, v boju in smrti junaški in vdani. Pokrajina je Dolenjska in je sočno podana, z njo se skladajo tudi nastopajoči ljudje. Videti je, da je pisatelj vse to sam doživel, zato pripoveduje prepričljivo in umetniško dovolj dognano, motijo pa nekateri izrazi za nasprotnike, ker se pisatelj ni znal dovolj odmakniti od snovi. Knjigi je napisal uvod Karel Mauser, kritiko o njej pa Vinko Beličič v Meddobju, II. (1956, št. 6).

Korošec je zastopan tudi v izboru emigrantskega pripovedništva *Dnevi smrtnikov* (Buenos Aires, 1960), kjer je njegova črtica *Neznani junak*. V njej je na pretresljiv in umetniško prepričljiv način orisal smrt nekdanjega pastirja v teharskih zaporih.

DINKO BERTONCELJ

Doma je z Jesenic, kjer se je rodil leta 1928. S 17 leti je odšel po vojni v Avstrijo, najprej v taborišče Lienz, nato v Spittal ob Dravi. Leta 1948 se je preselel v Buenos Aires, kjer pa je ostal le nekaj mesecev, ko se je odpravil na jug in se za stalno naselil v planinskih Bariločah (Bariloche). Tu se je razvil v tako slavnega smučarja in alpinista, da so ga vključili v prvo argentinsko odpravo na Himalajo (od febr. do avg. 1954), kar mu je odprlo pot tudi na Antarktiko, kjer je delal na argentinski antarktični bazi od dec. 1956 do 1959. Naslednje leto je v Avstriji dovršil smučarski tečaj in postal učitelj smučanja. Sedaj je zimске mesece ravnatelj smučarske šole v Windhamu v Catskill Mountains (drž. New York), ostali del leta je pri družini v Bariločah vodja smučarske šole kluba CAS (Club Andino Bariloche).

Bertoncelj je planinski pisatelj. Napisal je vrsto člankov o svojih pohodih in plezanjih, višek pa predstavlja knjiga *Dhaulagiri*, Slovenec v argentinski odpravi, ki jo je napisal skupaj z Arkom ter je izšla v Buenos Airesu leta 1965. Knjiga je posebnost že po

tem, da je opisal himalajsko pogorje prvi Slovenec, ki je te kraje obiskal. Bertoncelj je znal v knjigo vdelati kraje, razmere, ljudi, njegovi opisi so topli, večkrat prav pesniški, istočasno pa je knjiga tudi dnevnik težavnega vzpenjanja, ki se je tragično zaključilo (avtorju so na višini 7.600 m zmrznila noge, vodja ekspedicije Paco Ibañez je umrl, vrha niso dosegli).

Avtorjev življenjepiš, seznam spisov in slika sta v Zborniku Svob. Slovenije, 1967, 241-251.

VOJKO ARKO

Rodil se je 1920 v Ribnici, dovršil v Ljubljani klasično gimnazijo in pravo, leta 1947 je dosegel v Padovi doktorat iz političnih ved. V Argentino je prišel leta 1948, marca naslednjega leta se je naselil v Bariločah, kjer ima konfekcijsko trgovino. V Bariločah je postal ustanovni član Slovenskega planinskega društva in gonilna sila med argentinskimi Slovenci za andizem. Arko se je udeležil številnih odprav in piše planinske članke, uvode in pripombe k poročilom najvidnejših slovenskih planincev v Argentini (Dinko Bertoncelj, brata Skvarča idr.), pa tudi leposlovnne črtice. Tako je pomagal Bertonclju pri knjigi *Dhaulagiri* in ji napisal kratek uvod o avtorju, Precej je napisal v špansčini za planinski zbornik *Anuario del Club Andino Bariloche*, kjer je poleg drugega objavil življenjepis planincev: Tončka Pangerca, Federica Richerta, Alberta de Agostinija in Emila Freya. V nemščini je pisal prispevke iz patagonske Kordiljere za *Journal der Schweizerischen Stiftung für Alpine Forschungen*. Sodeloval je tudi pri vodiču *Andinismo y Campamentos en Nahuel Huapi*.

Arkovi slovenski spisi izhajajo v Zborniku Svobodne Slovenije, v obeh zvezkih revije *Gore*, v Sloveniji, Slovenski besedi in drugod. Življenjepiš s sliko in seznamom spisov je v Zborniku Svob. Slovenije, 1967, 82.

(Dalje)

OB SMRTI REŽISERJA BOJANA STUPICE

Triindvajsetega maja 1970 je umrl v Beogradu ing. Bojan Stupica, režiser in igravec, vnet gledališki človek, sposoben odrski oblikovavec, človek, ki je tako rekoč do zadnjega diha živel za gledališče. Mnogim člankom o njegovem odrskem ustvarjanju, ki jih pišejo najrazličnejši ljubitelji gledališke umetnosti, dodajam vtis na njegovo prvo režijo v ljubljanski Drami.

Bil sem slušatelj ljubljanske univerze. Drama je bila tedaj na višku svoje moči. Odlične podobe so ustvarjali: Lojze Potokar, Janez Cesar, Marija Vera, Slavko Jan, Šaričeva in Boltarjeva, pa Nablocka in Juvanova, Levar in Gregorin, Sever, da Stane Sever je tedaj začel in tudi Bojan Stupica. Spominjam se Stupičevega nastopa v »Prvi legiji«, ko je igral jezuita, ki ga vabi svet iz samostana, to je bil jezuit, nekoliko okroglega telesa, a zelo pristnega izraza. Režiral je Ciril Debevc.

Drama je tedaj imela izredno močan igralski zbor. Njegov gledališki izraz je bil zlahten, klasično slovesen sicer, vendar stvaren, prepričljiv. Stupica se je skoraj nekoliko ločil od te družbe; bil je kot nekak enfant terrible. A zdelo se je, da se je odlično znašel v tej skupini velikih igravcev. Sprejemal je njihovo resnično umetniško življenje, njihovo zlahtnost izraza, a je vsemu temu dodajal še nekaj, kar navadno vedno prinaša mlad človek.

Tako smo kar obstali ob njegovi prvi režiji: ob Svarkinovem »Tujem detetu«. Naenkrat je stopil z odra kot igravec in se umaknil nekam v ozadje, da sproži po svoji zamisli kot režiser predstavo.

Ko se je razgrnil zastor, je najprej stopil pred občinstvo Stupica-arhitekt. Na odru je zgradil izredno okusno sceno dvodelnega odra, ki se dviga v dvoje nadstropij. Točno še vidim stopnice, ograjo, živo rumeno barvo, sploh barvno ubranost. Nastopajoče je razdelil v prostoru z izrednim okusom in premišljenostjo. Tudi sicer je sprožil dejanje s svežino in mu dal lahкотnost; poskrbel je, da je duhovitost besedila segla do naših dijaških stojišč.

Tista leta je komunistična generacija začela javno svoje delo v kulturi. Stupica je menda prav s to režijo ustvaril v osrednjem dramskem gledališču v Ljubljani svoj prvi poizkus. »Tuje dete« je nosilo v svoji interpretaciji mnoge ideje, ki naj bi sejele tisto, kar bi lahko nekoč politiki poželi. Komunistična stranka je bila tedaj namreč v Jugoslaviji prepovedana in zato ji ni bila možna javna propaganda. A bila je demokracija, zato tudi tedanja oblast ni predstave kar takoj prepovedala.

Spominjam se, da so tedaj moji kolegi na univerzi videli v predstavah, ki so se vrstile na odru, širjenje kulturnega boljšeizma, kakor so tedaj rekli in so se oborožili z gnilimi jajci in paradižniki ter nekaj večerov zapovrstjo obmetavali oder gledališča. Zaradi nemirov so bile potem predstave »Tujega deteta« prepovedane.

Bil sem šele prvo leto na univerzi, zato se teh pohodov akademikov nisem udeležil. Vem pa, da mi je bilo žal za izredno lepo zasnovano Stupičovo režijo. Doživela je nekaj zelo lepih predstav.

Nikdar nisem v tistih letih srečal režiserja Stupice. Zdi se mi, da ga tudi nisem več pogosto videl na odru kot igravca. Ostal pa mi je spomin na domiselnost njegove

prve režije. Kasneje se je razvil Stupica še v večjega režiserja, ki je delal doma in v inozemstvu. Njegova režija »Treh sester« v tukajšnjem Slovenskem gledališču je pokazala in potrdila jasni koncept njegovega dela in temeljitost ter iznajdljivost njegovega ustvarjanja, ko je dodajal realnosti dejanja izredno bogastvo liričnega pri diha, prostoru pa dajal svežost in estetsko globino ter harmonijo krajskih barv.

Jože Peterlin

DVE PESNISKI ZBIRKI

Zbirki našega pesnika Alberta Miklavca se pridružujeta zdaj še pesniški zbirki Jožeta Pogačnika »Pesmi moje mladosti« in Truhlarjeva »V dnevih šumi ocean«.

Daljšo poročilo o obeh zbirkah bomo objavili prihodnjic.

LITERARNE VAJE, PASTIRČEK IN GALEB SO ZAKLJUČILI LETOSNJI LETNIK

Naši mladinski listi so zaključili letošnji letnik z vso skrbno prizadevnostjo. To je znak, da se bliža tudi že konec šolskega leta. Vse tri mladinske revije napovedujejo nadaljnje življenje v prihodnjem šolskem letu.

BALBINA BARANOVIČ BATTELLINO GOST NA TRŽAŠKEM RADIU

V drugi polovici maja gostuje na tržaškem radiu znana režiserka iz Ljubljane, Balbina Baranovič Battellino. S člani Radijskega odra pripravlja dve radijski igri in sicer

Goyevo »Cicibe« in Pressburgerjevo »Klavnico«. Obe deli sta izredno mikrofonsko zahtevni s številnimi igravci in po svoji vsebini moderni. V obeh delih nastopa skoro ves Radijski oder. Deli bosta na programu v bližnji prihodnosti.

Režiserko Baranovičevo odlikuje izredna razgledanost po sodobnem gledališču (pred nedavnim je bila leto dni na študiju gledališča v Ameriki), vztrajna delavnost in poglobljanje tudi v neznatne prizore, torej temeljita dodelanost.

Gospa je režirala pred več leti v tukajšnjem S.G., večkrat pa je režirala tudi že v prejšnjih letih za Radijski oder. Ne dvomimo, da bosta oddaji obeh dramskih del lepo uspeli.

TRŽAŠKI KULTURNI KOLEDARČEK

2. april

SG ponovi praviljično igro Sneguljčica.

V PD Vesna - Sv. Križ predavanje Draga Pahorja: Nekaj strani iz zgodovine Križa.

3. april

SG ponovi praviljično igro Sneguljčica.

4. april

SG ponovi praviljično igro Sneguljčica.

V Slovenskem klubu predavanje Franca Jeze o svojih izkušnjah v taboriščih.

5. april

SPD Prosek - Kontovel priredi veseloigro Valentina Katajeva Dan oddiha (režija S. Raztresen).

SG ponovi Finžgarjevo igro Naša kri v dvorani A. Sirk v Sv. Križu.

Ob 20-letnici kinodvorane v Bazovici priredi mladina Slomškovega doma Molièrovo veseloigro Zdravnik po sili.

7. april

V Slovenskem klubu predavanje dr. Franca Avčina: Homo contra naturam.

SG ponovi praviljično igro Sneguljčica.

8. april

SPDT priredi večer barvnih diapozitivov s temo: Cortina, bisser Dolomitov (zimске skice).

9. april

V PD v Škednju predavanje inž. Josipa Pečenka: Nastanek in razvoj življenja na zemlji.

Glasbena matica priredi Glasbeno baletno prireditev Zavoda za glasbeno in baletno izobraževanje iz Ljubljane.

10. april

V PD Primorec - Trebče predavanje filmov letošnje pustne povorke na Opčinah.

11. april

V PD Tabor - Opčine predavanje filmov letošnje pustne povorke.

Odprtje razstave slovenske umetniške fotografije v palači Constanza.

V PD Kraški dom - Repentabor predavanje prof. Bojana Pavletiča: Pomen in vloga športa v sodobni družbi.

V Slovenskem kulturnem klubu predavanje prof. Danila Sedmaka: Portret osemnajstletnika.

SG ponovi praviljično igro Sneguljčica.

V SPD Igo Gruden - Nabrežina gostuje igralska skupina PD Štandrež z veseloigro F. Lipaha »Glavni dobitek«.

12. april

Položitev temeljnega kamna za novi župnijski prosvetni dom v Boljuncu.

SG ponovi Sneguljčico.

13. april

SG ponovi Sneguljčico.

14. april

V SK predavanje z diapozitivi prof. Josipa Ravnika z naslovom: Lepa si zemlja slovenska.

SG ponovi Sneguljčico.

16. aprila

V P.d. Lipa v Bazovici predavanje dr. Sergija Kralja o kraških pojavih.

P.D. Prosek - Kontovel uprizori igro V. Katajeva »Dan oddiha«. (Režija Stane Raztresen.)

V Prosvetnem domu na Opčinah gostovanje dramskega gledališča iz Nove Gorice z Linhartovo veseloigro »Ta veseli dan ali Matiček se ženi«.

17. aprila

V kinodvorani v Bazovici gostovanje iz Nove Gorice z »Matičkom«.

V PD Ivan Cankar gostovanje dramske skupine PD Prosek-Kontovel z veseloigro »Dan oddiha«.

18. aprila

V Slovenskem kulturnem klubu v ulici Donizetti filmski večer.

V Kulturnem domu jubilejni koncert ob 25-letnici delovanja zbora Jacobus Gallus. (Dirigent Ubald Vrabc).
P.d. Igo Gruden priredi v prosvetni dvorani A. Sirk v Sv. Križu srečanje med šolsko mladino iz Viča pri Ljubljani in iz Nabrežine s skupno prireditvijo.

V Prosvetnem domu na Opčinah odprtje razstave domačih slikarjev, kiparjev, fotografov in drugih amaterjev.

19. aprila

Blagoslovitev temeljnega kamna novega prosvetnega župnijskega doma v Boljuncu.

Dramska skupina Slomškovega doma v Bazovici ponovi v Marijinem domu v ulici Risorta Molièrovo komedijo »Zdravnik po sili«.

V svetoivanskem Marijinem domu večer pod naslovom »Nebesa pod Triglavom« z barvnimi diapozitivi, pesmijo in glasbeno spremljavo.

V prosvetni dvorani A. Sirk v Sv. Križu gostovanje novogoriškega gledališča z »Matičkom«.

V Marijinem domu v Rojanu nastopijo šolski otroci s praviljično igro »Mačeha in pastorka«.

21. aprila

V SK predavanje Franca Setinca o temi: »Današnje družbeno politično dogajanje v Sloveniji«.

22. aprila

Javni koncert RAI-TV J. Ozima in M. Lipovška.

V Slov. Planinskem društvu predavanje Aleša Kunaverja o temi »Anapurna II.«.

Nižja srednja šola sv. Cirila in Metoda pri Sv. Ivanu priredi šolski nastop v Marijinem domu pri Sv. Ivanu s petjem, deklamacijami in z dramo »Panonske zgodbe«, ki jo je napisala in režirala prof. Zora Tavčar Rebulova.

23. aprila

V Škednju ob 25-letnici konca vojne odprta razstava narodno osvobodilne borbe z govorom B. Raceta.

24. aprila

Premiera SG komedije Istvana Orkényja »Totovi«. Režija A. Rustja.

V Kraški galeriji odprta razstava slikarja A. Černigoja.

25. aprila

Zveza cerkvenih pevskih zborov iz Trsta priredi v Slomškovem

domu v Bazovici »Srečanje pesnikov, glasbenikov in duhovnikov.«

SG ponovi komedijo »Totovi«.

Proslave 25-letnice osvoboditve v raznih krajih dolinske občine z nastopom pevskih zborov in z govori.

Odkritje spominske plošče štirim padlim z recitacijami in pejem.

GORIŠKI KULTURNI KOLEDARČEK

2. april

V SKPD B. Sedej v Števerjanu predavanje dr. Andlovica o alpinistični odpravi na Himalajo.

4. april

V SKPD B. Sedej v Števerjanu gostovanje Bohinjcev iz Češnjice z Medvedovo igro »Stari in mladi«.

7. april

V župnijskem domu v Štandrežu predavanje dr. J. Andlovica: Na vrh Anapurna.

11. april

V novi prosvetni dvorani v Doberdobi priredi SKD Hrast igro »Prisega opolnoči«.

12. april

Ponovitev predstave v Doberdobi.

V župnijski dvorani v Štandrežu gostovanje gledališča iz Nove Gorice z Linhartovo veseloligro »Ta veseli dan ali Matiček se ženi«.

V cerkvi na Travniku v Gorici koncert ansambla Consortium musicum iz Ljubljane, ki izvaja Haendlovega Mesijo.

15. april

V župnijski dvorani v Števerjanu gostuje gledališče iz Nove Gorice z Linhartovo komedijo »Ta veseli dan...«

16. do 18. aprila

Seminar za slovenske šolnike na Goriškem.

16. aprila

V prosvetni dvorani v Doberdobi gostovanje SG z burko Jake Stoke »Moč uniforme«.

18. aprila

V Vidmu koncert Slovenskega okteta.

26. aprila

SG ponovi komedijo »Totovi«.

V Marijinem domu v Rojanu koncert bogoslovcev iz Ljubljane.

V kino dvorani v Bazovici ponovitev koncerta ljubljanskih bogoslovcev.

27. in 28. aprila

SG ponovi komedijo »Totovi«.

PD. Skala iz Gabrij priredi proslavo 25-letnice osvoboditve s sodelovanjem igravcev iz Nove Gorice in »Briškega okteta«.

19. aprila

V Katoliškem domu gostovanje SG s Finžgarjevo igro »Naša kri«.

23. aprila

V Jazbinah predavanje dr. Jožeta Andlovica o odpravi na Himalajo.

SKAD priredi v Katoliškem domu predavanje prof. Sitarja »O najmlajši generaciji v slovenski upodabljalni umetnosti«.

24. aprila

Ob 25-letnici osvoboditve priredi pevski zbor Jezero iz Doberdoba koncert partizanskih, narodnih in umetnih pesmi.

25. aprila

V Doberdobi gostovanje štandriške dramske skupine z igro »Glavni dobitek«. Režija Aleksij Pregarc.

28. aprila

SKPD Mirko Filej priredi v Katoliškem domu kulturni večer s predavanjem Vinka Zaletela s Koroške: »Uganda, dežela afriških mučencev«.

V Štandrežu ponovitev Zaletelovega predavanja.

27. aprila

Vinko Zaletel ponovi predavanje v Števerjanu.

30. aprila

V Katoliškem domu gostovanje novogoriškega gledališča s Cankarjevo dramo »Kralj na Betajnovi«.

28. aprila

V SK Večer češkoslovaške lirike s člani Društva slov. književnih prevajalcev in s sodelovanjem članov SG.

30. aprila

V Kulturnem domu koncert pevskega zbora V. Mirk v počastitev 25-letnice osvoboditve.

SLOVO OD PETRA

nih lahkih užitkov, je Peter videl v življenju delo in žrtev.

Predvsem delo za svoj narod, pripravo, skrbno in vestno pripravo na poklic, ko bo ves stopil v službo narodu, ves realen in zdrav, bister in brez vsakih omotic.

Izgubili smo dobrega prijatelja, kateremu bi se gotovo pridružil še marsikdo, ko bi ga bolje spoznal. Odšel je od nas mlad fant, ki se nam zdi, da je pravi lik mladega sodobnega kristjana. Ko bi mogli biti on, čim več da bi nas bilo kot je bil Peter!

Naj pri Bogu prosi, da bi enako ljubili kot on in tako zvesto in vdano delali kot je delal on. Naj prosi za narod, ki ga je zapustil, pa bi ga tako zelo potreboval.

J. P.

POJASNILO

Urednik našega Kulturnega koledarčka sestavlja seznam prireditelj in kulturnih dogodkov po dnevnem in tedenskem časopisju. Predavanja Mirka Javornika, ki ga je imel meseca decembra 1969 v Društvu slovenskih izobražencev v Trstu ni sestavljalec namenoma prezrl, ampak ni bil nanj posebej opozorjen: o predavanju namreč ni poročal noben tukajšnji časopis. Vsekakor spregled ni bil namenjen.

Prosimo, da bi nas iz ljubeznivosti opozorili na eventualni spregled katerekoli kulturne manifestacije, ki spada v naš pregled. Vedno bomo radi pomankljivosti popravili.

MARIJ MAVER
odgovorni urednik

Nadalj. s 3. strani platnic

V vseh teh primerih je skrbno nadzorstvo in starši bodo brez skrbi.

Zanimajte se, kdaj se kolonije začno in kdaj taborjenje za fante in kdaj za dekleta.

Letovanje višješolcev je — kot vsako leto — v avgustu, in to od 1. do 20. avgusta. Prijave SKK, Trst, ul. Donizetti 3/I. Kolonije bodo javile svoje sedeže, prav tako tudi skavtska organizacija.

V počitnicah si bomo nabrali novih moči za delo, ki ga bomo začeli jeseni.

Organizator

P O Š T A ?

Zadnje čase ne dobivam več redno Vaše revije. Ker sem poravnal naročnino, mi je gotovo niste nehali Vi pošiljati, zato sklepam, da ni na pošti kaj v redu. Res da pri Vas pošta večkrat stavka, a tudi zaradi stavke bi morala pošiljka že priti. Prosim, da bi se zanimali, če je zastanek pri Vas, jaz pa bom povprašal na naših poštah.

Hvala in pozdrav!

R. J, Argentina

Spoštovani gospod urednik!

Pred nekaj dnevi sem prejela tretjo številko Mladike za april, nisem pa prejela druge številke za februar. Ne vem, ali se je kje izgubila, ali je niste poslali. Če imate še kak izvod, bi prosila, da mi ga pošljete. Tudi sem poslala... že januarja zgodbico, ki bi želela, da pride v Vašo revijo... Je doživetja in resnična...

...Pouk naj bi se podal v lepi povesti, v lepih zgledih, kar človeka vabi in vleče. Sama imam skušnjo, da so mi lepe povesti pokazale pravo pot skozi mladostno življenje...

Vaša tržaška Mladika pa... Tako lep format, tiskana na finem papirju in vsebina odlična. Človek jo vzame v roke kot nekaj prazničnega. Vem, da moji mali prispevki skoro ne spadajo notri, vendar preprostim ljudem mogoče ugajajo. Moj intervju je bil lep: zaradi slike sem pa bila prvi hip zelo ne-

jevoljna — saj razumete, da se vsake rad lepšega pokaže, kot je v resnici — sedaj mi je pa že vseeno, kar dobra je!

Lepo pozdravljeni!

I.R.

Hvala za lepe in vzpodbudne besede pa tudi za dobre nasvete. Mladiko Vam redno pošiljamo in če je kdaj ne prejmete, se to ne zgodi po naši krivdi. Poslali smo Vam še en izvod.

KAJ PRAVITE K TEMU?

Televizijska oddaja »Šola drugod« nam je pred časom posredovala, prikazala in povelečevala sovjetsko šolo. Kasneje smo še zvedeli, kako delujejo v Sovjetski zvezi univerze. Zdi se, da je vse to namerno pretiravanje.

Nikakor ne smemo podcenjevati šolskega področja, ker predstavlja mastno kost komunistični propagandi. Često lahko prisluhnemo razpravljanju o tem tudi po gostilnah in barjih. Propagandistov je povsod dovolj. Toda zdi se nam, da je sovjetska šola robot ali velikan brez glave. Kaj koristi sovjetskim državljanom, če pa ne morejo čitati knjig drugega kot Pravdo in drug vladni tisk. Po knjižnicah ni

dostopno ničesar drugega kot propagandne knjige, pa še te se v svojih podatkih ne ujemajo in se spreminjajo v trditvah po diktatorjih, ki so na vladi: Stalin, Hruščev, Brežnev itd. Čemu se učiti jezikov, ko pa ne srečaš nikjer ruskega turista, razen uradnega odposlanca. Kako si more diplomirane in znanstvenik ustvariti široko kulturno obzorje, ko pa ne moreta brati, kar se dogaja izven Sovjetskega sveta. Čemu odlične poljedeljske šole, če pa mora Sovjetska zveza še danes kupovati žito na zapadnem trgu. Hruščev je napovedal, da bo sovjetski delavec v letu 1970 prehitel ameriškega. Sedaj pa ni več Hruščeva in v kakšnih pogojih je sovjetski delavec in proizvodnja? Čemu vsi inženirji, če mora Sovjetska zveza sklepati pogodbe s Fiatom, Olivettijem in drugimi, če hoče imeti avtomobile, pisalne, računske stroje in drugo? Tako povelečevana sovjetska šola je sredstvo za moralno, kulturno in politično zatiranje.

J. L.

☆

Gospa vpraša branjevko:

»So tale jabolka italijanska ali od drugod?«

Branjevka pa: »Kaj jih kupujete, da jih boste jedli ali da se se boste pogovarjali z njimi?«

Zaključni pevski nastop na proslavi 25-letnice obnove slovenskega šolstva na Tržaškem. Prireditev so pripravile ljudske šole v soboto, 9. maja 1970. Srednje šole pa bodo imele svojo proslavo 2. junija ob 17. 17. v Kulturnem domu.

Za dobro voljo

Ko je ura odbila dve, je gostitelj vstal in ves izmučen rekel gostom: »Bilo je res lepo od vas, da ste nas prišli včeraj zvečer obiskat.«

☆

Mlada mamica se pelje s svojim sinkom v avionu. Mali začne vpiti in kričati, da razburi vse potnike. Hostes priteče: »Ali mu je slabo, gospa?«

»Ne, ne, a recite pilotu, naj ga pusti pilotirati, drugače se bo takole drl vse do New Yorka.«

☆

Stara gospa se je s svojim Fufijem ustavila pred železniško zaporo in vprašala železniškega čuvarja:

»Kdaj gre vlak iz Ljubljane tu čez?«

»Ob 10.12 gospa.«

»In vlak iz Rima?«

»Ob 11.15.«

»Koliko je zdaj ura?«

»Ravno 9.8 gospa.«

Gospa malo pomisli in reče:

»Pojdiva Fufi. Brez nevarnosti lahko prekoračiva progo.«

☆

Neki sovražnik žensk je takole povedal zgodbo o Adamu in Evi:

»Preden je Bog vzel Adamu rebro, mu je dal uspavalno sredstvo in mu rekel: »Spi, sin moj. Zdajle si zadnjikrat v življenju lahko privoščiš mirno spanje.«

Natakar se globoko prikloni gospodu, ki je vstopil v restavracijo.

»Je gospa z vami?« je postrežljivo vprašal.

»Da, že dvajset let,« je gospod mrzlo odgovoril.

☆

Pastir je pasel krave ob železnici. Približal se je železniški čuvaj in rekel:

»Kaj ne vidiš napisa: „Pazi na vlak!“«

Pastirček je odvrnil: »Vidim, a jaz moram paziti na krave.«

☆

Neki mladenič sedi v gledališču za dvema prijateljicama, ki nikakor ne nehata govoriti. Mladenič je bil olikan fant, zato je vljudno prosil:

»Oprostita, gospe, nič ne razumem...«

»Kaj pa bi radi razumeli?« je ogorčeno dejala ena, »kaj vas zanimajo najini privatni pogovori!«

☆

»Gospodična« — je rekel mehanik — »našel sem napako v avtu. Kratek stik je!«

»Tako? Kar podaljšajte ga!«

☆

»Oh, Tone. Vsaj kadar vidiš, da imam generalno čiščenje v hiši ne vabi prijateljev.«

»Saj sem samo Trdana. On je edini, ki je toliko močan, da lahko premakne kredenco!«

Novinar: »Gospa, bi mi hoteli povedati, kaj mislite o italijanskih moških?«

Gospa: »Ne vem kaj bi rekla. Sem tu s svojim možem.«

☆

»Res ne vem, zakaj mi pripoveduješ take otročarije.«

»Zato, da me ti lahko razumeš.«

☆

On: »Vidite, gospod, ugaja mi Vaša hči, a kaj ko šepa...«

Oče: »Oh, kaj to! Saj šepa samo na eno nogo!«

☆

Potrpljenje. Dva moža se srečata. Prvi začne takoj obdelavati drugega: »Govedo, tat, strahopetec!«

Drugi pa: »Kaj pa to tebe briga?«

☆

Zastave.

»Kakšna je vaša zastava?« je vprašal Amerikanec Holandca.

»Ima tri proge: rdečo, belo in modro. Na Holandskem pravimo, da nas te barve spominjajo na davke: kadar o njih govorimo, postanemo rdeči, beli kadar vidimo številko, ki jo moramo plačati. Ko pa plačujemo, smo naravnost modri v obraz.«

»Kakor pri nas, čisto enako!« je vzkliknil Amerikanec, »samo ta razlika je, da mi vidimo zraven še zvezde.«

MLADIKO lahko kupite

V TRSTU:

- v knjigarni Fortunato
- v Tržaški knjigarni
- v prodajalni časopisov na končni postaji openskega tramvaja
- pri Parovelu v galeriji Tergesteo

NA OPCINAH:

- v prodajalni časopisov na končni postaji openskega tramvaja

V DOLINI:

- pri šolskih sestrah

V GORICI:

- v Katoliški knjigarni

Ta številka je bila zaključena 20. maja 1970.

R I M - Slovenski

„Hotel Bled“

ITALIJA

Lastnik Vinko LEVSTIK

ROMA - Via S Croce in Gerusalemme 40 - Tel. 777-102, 7564783

Bliizu železniške postaje - Direktna zveza z avtobusom št. 3

Domača kuhinja - Vse sobe s prhami.

TVRDKA

Kerzè

USTANOVLJENA LETA 1896

TRST

TRG S. GIOVANNI, 1

TEL. 35-019

Emajlirani štedilniki najmodernejših oblik na vsa goriva. Popolna oprema za kuhinje, jedilnice, restavracije iz emajla, nerjavečega (Inox) jekla, stekla itd. Električni likalniki, sesalci za prah, pralni stroji, grelci za vodo, hladilniki. Dekorativni predmeti umetne obrti, od keramike do brušenega kristala. Lestenci ter vse vrste električnih luči, klasične in moderne oblike.

CENA 200.- LIR